СУХАЛ БЕ КХАШКАРЧА БАЛХАШТА!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лаккехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 29 (2550) | КІиранди, 9 апрель, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

НИКЪ ГОЙТАЧА МАЯКАШЦА НИЙСЛУШ ХЬЕГА КЪА!

Хьаллоацаргба вай серпуховцай болам!

* * *

СОЛТАЕВАС НОВКЪОСТАЛ ДЕ ЛАЬРХІАД ТІЕХЬАЙИСАЧА ДОЯРКАНА

Соахка бийтт етт бар Надтеречни районе «Недтеречный» яхача совхоза шоллагІча отделенерча доярка Солтаева Зинас бетташ. Дукха шура луча доахах дар уж. ХІара Іаттагара 3.733 килограмм шура яьккхар цо. Дийнахь-бус 30 килограммага дІакхоачаш шура лора соахка цхьан юкъа Зинас детташ хиннача «Стенька», «Цыганка», «Снегурка», «Сентябренка» яхача доахана.

Иштта дукха шура луш уж доахан хилара керттера бахьан дар, къона яле а, ший болх дукха безаш а хика бовзаш а комсомолка Солтаева Зина хилар. Цхьабакъда, ше детта доахана дукха шура теларах кхоачам беш яцар Зина. Каст-каста цунна дассухар Гаганова Валентинас дІадоладаь сийлахь-доккха патриотически гІулакх.

Отделене кулгалхошкара дийхар Солтаева Зинас, ше детта дукха шура луш дола доахан кхыча доярка дІа а дале, духхьашха дахка катий доахан хьожаде сона, аьнна. Отделене кулгалхоша цун юхь йир.

Зинайга дІаденнача ялхайтт шинарах, духхьашха дахка а дехка хІанз детташ да бархІ. Укх шера дІабахача кхаь бетта хІара Іаттагара доархІаш 531 килограмм шура яьккхай Зинас. Доаханна гІулакх дика дар, еррига шура цІеньяь Іо а йоккхаш, нийса деттар, доахан ханнаьен дикен кхабар — массаза а цу гІулакхий йоаккхо еш Солтаева хиларах денгара денга шура тІаетт цо детточа доахана. Цикка шура тІатекхий духхьашха дахкача «Светланз», «Туча», «Новочка» яхача а кхыча а доахана.

Масала, бахкача хана 8 килограмм мара дийнахь-бус шура ца луш хиннача «Цыганка» яхача Іатто хІанз 17—18 килограмм лу, 6 килограмм мара ца луш хиннича «Светланас» 15 килограмм лу, 9 килограмм луш хиннача «Тучас» — 20 килограмм. Юхьхьанца луш хиннечул кхозза дукхагІа шура лу хІанз «Новочка» яхача Іатто а.

Районе юрта боахамера беррига къахьегамхой эттара дикагІа толамаш даьхарашта тІехьакхобе, аьнна, дош деннача Московски области Серпуховски районе юрта боахаме хьалха латтарий кхайкхорал Іомаду совхоза ерригача фермашка.

Беррига тІехьакхе гІерта тоам а болаш, дика балха толамсш даьха къахьегамхой ба «Надтеречный» совхоза шоллагІча отделене детта доахан леладеча Есимат Абдурханова бригадир йолча Іулаца а. Ер шу доладеча денз хІара Іаттагара 550 килограмм шура яьккхай къонача доярка Яхита Ахмаровас, цунга дІагІортташ яьккхай Некдарова Хадишата а.

Цхьабакъда, мелла чІоагІа царна из ловшиель а, доахан деттара говзал дика Іомаьн баланза доярка а ба бригаде. Иштача доярка новкъостал де, дукхагІа шура йоахарашта уж тІехьакхебе лаьрхІар доахан деттара болх дика бовзаш болча вайнаьха мехкараша.

— Аз геттар чІоагІа къоабал ду, — йоах Солтаева Зинас, — Серпуховски районе юрта боахаме хьалха латтараша даь кхайкарал. Тха а низ кхоачарца цу тайпара хІама де. Іхона юкъе а ба ешезиг-дукха новкъостал дича дикагІоарашца тІехьа а кхуврго.лаш къона доярка. Царех хет сона Нухаева Тамара. Ший болх дукха безаш, халонех ца къхкоаш моллагІ а шийна тІабилла юкъаьр болх дика беш из хилар гучадаьнна. Тамара балха енача укх шин бетта. Шурийна дика хила мегаш доахан дІ. цунгара дараш. Серпуховцаша кхайкадаь дика гІулакх хьал а лоацаш, аз лаьрхІад Тамарийна новкъостал де.

— Доахана шура тІатохара де деза гІулакхаш дІадийца ца Іеш, дІа а хьоккхеш, — йоах Зинас дІахо, — отделене эттара дукхагІа шура йоаккхаш болча Некдаровайнен Ахмаровайнен Нухаева Тамара дІатІехьакхое соцадаьд аз. Доахангара еррига шура Іо мишта яккха еза, доакъар мел, малагІа, маца дехка деза, Іунал мишта де деза, доахан мишта хьеста деза дІа а хьоккхаш, Тамарий группера доахан цунца цхьана массехказа детта а лаьрхІад аз.

— Со чІоагІа хам беш хургьа, — йоах Нухаева Тамарас, — новкъосто сайна деча гІулакха. Надтеречни районе дукхагІа шура йоаккхача доярка ница нийсъяла а сайна даь новкъостал ца доаде а хьожаргьа со.

Н. ГЛУХОВ.

ДИЙНАХЬ А БУС А ДЕХКА КХАШТА ХИЙ!

1961 ШЕРА 1 АПРЕЛЬ ТІАКХАЧЧАЛЦА НОХЧ-ГІАЛГІІАЙ АССР РАЙОНАШКА ТІОАДАЛ СОЦАЕ ХИШ ДЕХКАРА ХЬАНЪЕХЬАРА

СВОДКА

	Гектарашца		
	План	Кхоачашъяр	Кхоачашъяра процент
Ачхой-Мартановски	800	460	57
Грозненски	1900	1365	72
Гудермесски	2450	2456	100
Каргалински	4750	5046	106
Курчалоевски	150	—	0
Надтеречни	200	—	0
Наурски	2325	2316	99
Сунженски	3000	1414	47
Урус-Мартановски	1600	1909	119
Шалински	1300	1594	122
Шелковской	1550	1414	92
Наьсарен	150	—	0
г. Магалбик	100	—	0
г. Грозный	1754	534	32
Еррига республике тІолла	22029	18508	84

* * *

ТІоадал соцаеш кхашка хиш дехкара гІулакх укх шера дика чаккдаькхар Грозненски районерча «Аргун» яхача колхозо (председатель нов. Бачманов, агроном нов. Баширов). Март бетта тІеххьорча пхийтта диннахьа 420 гектар долча оахам тІа хий диллад колхозо. Цу боахамо кхоачашъяьй тІоадал соцае хиш дехкара план, хІаьта хІанз тІаьяьннача хІамашта хиш дехка а йолаеннай. ХІара денна укхаза хиш дехкаш хул 35 сагага кхоачаш нах.

Хиш дехкара болх дика лел Шелковской районерча «Коминтерн» яхача колхозе (324 гектар хьажкІаш а йолаш, бІаьстан юхьера культураш дІаювргйолча 486 гектара тІа хий диллад цу юртбоахама артело), цу районерча Кирова цІерахча колхозо 278 гектар хьажкІаш а йолаш, бІаьстан юхьера культураш дІаювча 353 гектара тІа хий диллад.

Хиш дехкара болх во лелаву Сунженски районерча колхозаша. Планах 3000 гектара тІа хий дилла дезаш йолча цар, шорта хий доллашехьа а, 1414 гектара тІа мара хий дилладац!

ТІоадал соцаеш кхашка хий дехкара болх во лел Шалински районерча «ДІжалка» яхача совхозе. Цу совхозерча шоллагІчен кхоалагІчен отделенешка хІанз геттара соцадаьд хиш дехкилга: доаха бахьанаш да хІамаш дІае йолаялар. Хьаьта царна улуьрча кхашка тІоадал соцае хиш дехкара план кхоачашъяь а яьнна, хІанз тІаьяьннача культурашта хиш дехка йолаеннай «Шалинский» совхоз.

Хіанз а 800 гектарах 460 гектара тІа мара хий дилла яланза йола Ачхой-Мартановски районера «Лермонтовскийн» «Новосельскийн» яха совхозаш бокъонца хиш дахка йола а еннаяц.

Из мегаргдолаш гІулакх дац, Тирка чура хий дехка кхаш юхе доацача Шелковской районерча Ленина цІерахча каналагара дІаккхача, массадолча каналашка ца хаддаш хий ма хиннадий.

ХІанз декхар да хІара кубометр ких республика кхашка пайда ацар. Дийнахь а бус а хиш дехка деза кхашка. Хиш дехкаро дІайийна хІамаш тешшаме хьувкъаергьа!

Шекар доаккха свекла дІаювш ба

Шекар доаккха свекла дІае болабеннаб Ачхой-Мартановски района совхозашка. Из культура дІае эггара хьалха болабеннаб «Лермонтовский» совхоза пхелагІча отделене. Тракторист Абдулхаджиев Махьмади сеяльщик Саламов Халати цхьана болх беш ба Исаев Іарби звеньевой волча участке. Балха эггара хьалхарча дийнахьа тІехкхоачашкир цар норма. Иштта дика болх беш я тракториста Исаев Папу агрегат а. Сеяльщикаца ДІжамбулатов Усумаца цхьана Индербиев Мохи звеньевой волча участке свекла дІаювш тІехкхоачашъю цар хІара сменах йола ногмаш.

Цу отделене коллективо укх шера дІае лаьрхІад 300 гектара тІа шекар доаккха свекла. Механизатораша дош деннад балха 10 дийнахьа из свекла дІайийна яккха.

Свекла дІаера балхаш дика дІадоладаьд йитьлагІча отделене механизатораша а. Из дІеовш къаьстта чІоагІа къахьег трактористаша Ражиков Бахьауддинен Эдилсултанов Мусаси. ХІара дийнахьа 23 гектар свекла дІаюв цар.

«Лермонтовский» совхоза коллективо укх шера 1000 гектар шекар доаккха свекла дІае лаьрхІад. Цу коллективо дош деннад 10 дийнахьа еррига свекла дІайийна яккха, хІаьта хІара гектара тІа 200 центнер свекла кхее.

Из да ССКП XXII съезд хьаеллача денна оаха кийчалу совгІат, йоах совхоза механизатораша.

В. АКОПЯН.

Кхы а тоабе беза болх

Дийнахь а бус а сацданза бІаьстанара балхаш деш я Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза тракторни бригада коллектив (бригадир Парижев ИбрахІим). Кен дІабийна йистебаьннаб механизатораш. Серноводски довкъашка хьажкІаши гидуаргаши дІаюврг йола 200 гектар лаьтта аьха боалаш латт уж хІанз.

Оахам деча метте балха нормаш тІехкхоачаш а еш, къахьегаш ба механизатораш Булгучев Гелани, Галаев Муса, Парижев Іалихан, Боков Мажшарип. Царех хІаране сменах 5—6 гектар лаьтта оах.

150 гектар хьажкІех хІара гектара тІара фуальяьхача хьажкІий 45 центнер яккха соцадаьд укх шера Булгучев Іалихана кулгалдеча механизированни звенос. Из ше хьалхашка оттадаь сийлахь декхар кхоачашдара дукха балхаш даьд эвенос хІанзале а. Гуррахье а кхашка дІа а дихьа 1000 тоннал совгІа кхо диллад, агротехника хьехамаша маяккхара оахам даьд, оахам докъа ца далийтара эша балхаш ханнахьа даьд, квадратно-гнездовой хьисапе хьажкІаш дІае сеялка кийчьяьй. Кхы тІа а моттитера удобренеш кхашка ехкаш ба уж хІанз. ХІара денна «ДТ-24» яхача тракторанца 20—25 тонн удобрени кхай тІа дІахьу Богатырев Хьамзатен Боков Султанен.

Уж бригада дика гІулакхаш да. Цхьабакъда, хІанз а дукха да бригаде цІенкашта дола кхоачамбоацараш а. Бригада коллективо а колхоза правлене а цох тийша а тийша, хьажкІашца болх тІабиллабар механизированни звенона кулгалдеш хиннача А. Касиевна. Доаца бахьан а даьккха, новкъостий шийха бола тешам а боабаь, шийна тІабилла из лоархІамера болх дІа а кхесса дІавахар А. Касиев. Бригадера къахьегама дисциплина эшшача тайпара дика йоацилга хьалхоих цу гІулажхо.

ХьажкІаш дІае еза ха хьаотташ латт, цхьабакъда, е бригадира шийна а, е цун помощника Фаргиев Беслана а ховш даь шоаш хьажкІий малагІа фу дІадувргда, из кхоачам хиллал да дац, из во да, дика да. Колхоза правлене а агронома а терко е езаш гІулакх да из.

Серноводски довкъашка 500 гектар ялат дІадув колхозо. Царех ши эІаь гектара тІа турахьа дув кІа дІадийнад. ХІанз хьажкІашн гидуаргаши дІаюврг йолаш я. Балхаш дукха да цита, цхьабакъда, механизаторий а кхашкара балхаш дергдолча кхыча къахьегамхой а хьашташ Іалашдара даь хІама дац, кхыметтел чубаха цІенош а дац царна цига. Іалаьмате сиха тоаде деза из гІулакх, къахьегамхошта чуІе цига цІенош хьалде а культурно-бытовой гІулакхашца уж Іалашбе а декхарийла я колхоза правлени.

Довкъашн гувнаши долча метте сеялка дІаоза низ кхачаш чархаш тІарча трактора. Цудухьа цхьа сеялка тІехьа а йийза гусенични трактор лелае езаш хул. Бригаде еррига а йиъ трактор я: шиъ «ДТ-54», шиъ—«Беларусь», гусенични цхьаькха трактор ца хилар бахьан долаш ханнахьа зябь аха вІаштІехьдалац бригада.

— Геттара чІоагІа цхьаьхха гусенични трактор эш ятхона, — йоах механизатораша.

ДикагІа болча механизаторашкара хьоахам а эдаш, белгалдаьха кхоачамбоацараш сихха д.а а даьха толамца чаккхаьккха беза бІаьстан ялаташ дІадора болх.

Г. МАКАРТЫЧЕВ.

Хьинаре къахьег механизатораша

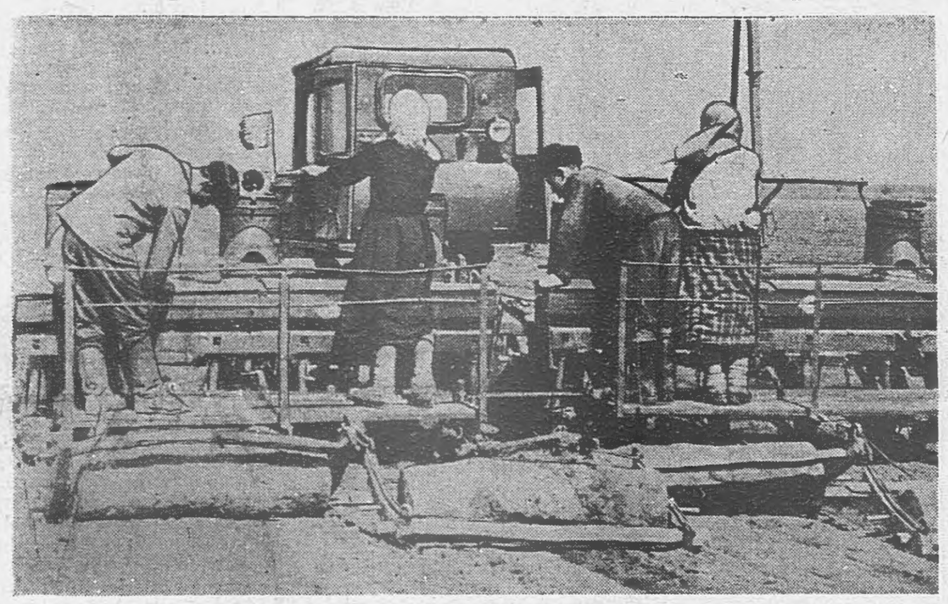

Сихха бІаьстан балхаш деш боахк Шалински района «Джалка» яхача совхоза болхлой. Совхоза 6-ча отделене механизатораши свекловодаши шекар доаккха свекла дІаювш ба. Укх шера 230 гектара тІа дІае еза цар из культура. ХІанз из квадратно-гнездови хьисапе дІаювш кхо агрегат я отделене.

Сеяльщикашца цхьана агрегаташ тІа болх беш ба звеньевойши звеной членаши.

Трактористе Межиев Доргуси, сеяльщикаша Мазиев Сайд-Махьмаден, Хуснев Имранен болх бу агрегат Яхиханова Дудуген Алиев Салиматен участкашка свекла дІаювш я. Дика къахьег агрегата тІарча механизатораша. Цудухьа дІа-юха тела цІе вымпел еннай цунна.

Свекла дІаювраша чІоагІа терко ю квадраташ нийса хилара. Нормах 12 гектара тІа свекла дІае езача 15—16 гектара тІа дІаюв цар. Цу агрегата тІа болх беча механизатораша дош деннад 10-ча апреле еррига свекла дІайийна йистебовла, хІара гектара тІара 350 центнер свекла яккха.

СУРТА ТІА: тракторист Межиев Доргуи сеяльщикаш Мазиев Сайд-Махьмади Хуснев Имрани звеньевойша Яхиханова Дудугацен Алиева Салиматацен цхьана квадратно-гнездови хьисапе свекла дІаювш боахк.

В. МАТИЕВА тексти сурти.

Цхьаннена карагІдаьннар массанена а довзийта

25 шу совгІа ха я Грозненски шурий совхозе воккхагІа вола жа Іу коммунист Михаил Дмитриевич Герасименко жеца болх беш вола. Цу юкъаІа по цукха эзараш жа хьалхедаьд, бІаьш центнераш дикагІа долх тхзи устагІин дулхи деннад Даьхенна.

Соахка ший Іулацарча хІара бІаьйна тІехьа 128 Іаьхар хьалкхебир нов. Герасименкос. Укх шера жхы а доккхагІа декхар тІаийнад цо: хІара 100 жийна тІехьа 140 Іаьхар хьалкхебе.

Герасименко Іулацара жа хІанз дехка даьннад. Дог гІоздоаккхаш да хьахиннар: бахкача 640 жийно 900 Іаьхар баьб — хІара 100 жийна тІехьа 142 Іаьхар хул цох.

«Тахан дикагІа волча цхьаннега дулур кхозна массанега а дулуш хилл деза» яха майн а долаш Серпуховски района юрта боахме хьалха латтараша дІайолаьча яхьах бола хоам чІоагІа уйла тІаяха бийшар газеташ тІара нов. Герасименкос.

— Юрта боахаме хьалха латтараша даьр вай а лича бакъхьа да,— соцадир Герасименкос.— Вай совхозе а ма йий Иван Игнатов жерте а латташ бригада. Цу бригацарца нах а во бац, Игнатов ше а говза жа Іу ва, хІаьта а гІулакхаш дика лелц цун бригаде. Цу бригаде а ваха, цар болх мишта бу а хьежа, сайна ховчох уж дІакхетабе, эшшача новкъостал де лаьрхІад аз. Цох Игнатова бригадина пайда балар дог доах аз. Из тхоаг бригадана тІехьакхеергьа оаха.

Дикагіа йолча жа Іуй бригадана дагадеха дика гІулакх могадаь хьал а лаьца, шин бригадана юкъера доттагІал дукхагІа беркат даргдолча тайпара віаштІехьдаккхара хІамаш белгалдаьхад совхоза парторганизаце.

П. АНДРЕЕВ.

Свекла 70 гектара тІа дІайийнай

25 гектара тІа гидуаргаш дІайийна а яьнна тха трактории бригада шекар доаккха свекла дІаюв массехк ди мара дац. БІаьстан хьалхарча деноша къаьгга хьагойт техника тсаеш, кийчъеш хьийга къа зехьа ца дейнилга. Кхай тІа машинаш еха латташ цІаккха а ца яьккхалц оаха!

Массехказа макха а баькха шаьрдаьча лаьттан тІа дІаюв свекла. Укх шера цу кердача культура дІалоацаргда 125 гектар лаьтта. Тха колхозерча свекла лелаеранц дош деннад хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 250 центнер свекла яккха. Цу хьакъехьа керттера кулгалхаш де дезараш механизаторашца ба.

Свекла дикен лоацача ханеи дІаерга хьежжа мара хургдац хьийгача ктих доала беркат а. Из оаха дика кхетаду. Цудухьа шоай низи хьинари ца жходеш къахьег тха механизатораша.

ХІанзале аз дІайийнай 70 гектара тІа свекла. Укх гарггарча шин-кхаь дийнахьа тхо йистедаргда еррига свекла дІайийна.

ХЬ. ТУТАЕВ,
Курчалоевски района Ленина цІерахча колхоза тракторист.

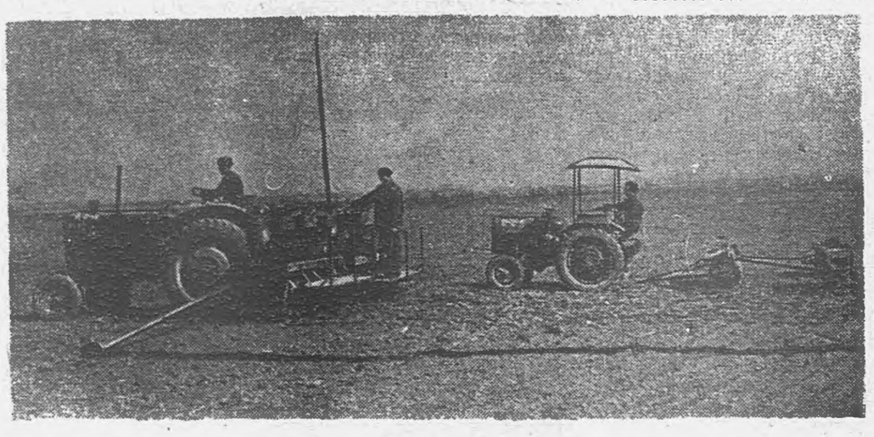

Дика къахьег Гудермесски района «Дружба» совхозерча механизатораша. Лоацача хана кен а кхыйола культураш а дІа а йийна хІанз свекла дІаювш ба уж. ХІара дийнахьа 25—30 гектара тІа свекла дІаюв 2-ча отделене механизатораша А. Эдиева, С-А. Джабраилова, В. Бикусова, иштта кхыбараша.

СУРТА ТІА: В. Бикусова агрегат свекла дІаювш йоалл.

Ялаташ сихха дІадувргда

ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъеш Советски района къахьегамхой шерра социалистически яхь а йоаржаяь хьинаре къахьегаш ба. Ворхі шера план ханал хьалха кхоачашъе лерхаш, укх шера ялат, жъаьстта хьажкІаши коартолаши дикагІа хьалкхеара чІоагІа къовсам лоттабу цар. Уж дІаювргйолча лаьтта моттигера удобрени йиллай. Дукхагіа йола колхозаш фуца Іалашъяьй, хьажкІаши коартолаши лелаю звенош вІашагІъехкай.

Социалистически яхье яьннача колхозашта юкъе хьалхара моттиг лелаю Мусостов Зияуддин председатель волча Кирова цІерахча колхозо.

Цу колхозе ханнахьа ремонт яьй трактораштеи юртбоахама машинаштеи, хьажкІийн, коартолийн, баьца даарийн фу Іалашдаьд. Хьажкіаши коартолаши лелаяра звенош вІашагІъехкай. Царна участкаш хьакъоастаяьй. Біаьстан балхаш дІадоладаьд хІара звенос. Цурдышев Ахъьда кулгалдеча комсомольско-кагирхой звенос хІара гектара тІа 20 тонна моттигера удобрени йиллай, тракторни бригада бригадира Бибиев Солтахана кулгалдеча механизаторашца деррига лаьтта зяба аьхад, хІаьта деррига лаьтта макха а баькхаб.

Біаьстан юхьье дІаюв баьца даарий культураш дІайийна а баьнна, коартолаш дІае болабеннаб цу колхоза къахьегамхой. Цар дош деннад хІара гектара тІара 25 центнер хьажкІаши 90 центнер коартолаши яха.

Цхьабакъда, иштта дика лелаш бІаьстан балхаш цхьайолча колхозашка. Масала, «Красный горец», «Новая жизнь» яхача, Ленина цІерахча колхозашка.

Цу колхозашка хІанз бІаьсти дІаде коартолийн хьажкІий фу кийчдаьдац, бІаьстан балхаш лерттІн дІадоладаьдац.

Къаьстта белгалъяккха еза бІаьстан балхашта чІоагІа тІехьайиса нов. Межиев председатель вола Ленина цІерах йола колхоз. Ленинен Кировен цІерах йола колхозаш вІашн юхье яда, цхьабакъда гІулакхаш цхьатарра дац цар.

1961 шера тІийна цекхараш толамца кхоачашдара колхоза кулгалхошта мамогга сихагІа дІадаха деза балха юкъера кхоачамбоацараш, колхозникашта юкъе беш болх кхетамх болх шербе беза, юрта боахама хьалхле лелаерий опыт массанена а дІайовзийта еза.

А. ДИКОВ,
агроном.

Партийни вахʼар

Агитколлективо дика бу ший болх

Семилетка кхоалагІча шера кхоачашде дезаш йола декхараш ше тІаэцача хана № 2 йолча Грозненски плодоовощной совхоза коллективо дош деннад укх шера хІара гектара тІара 20 центнер ялат даккха, шу даькъе хІара гектара тІара йоаха хьажкІаш 45 центнер а йолаш, 150 центнер баьца даараш даха, 52 центнер жомсаш яха, 50 центнер сом баккха, паччахьалкхенга 1000 тонн фуалъяьха хьажкІаш, 10.000 центнер шура йохка, 3200 центнер дулх дохка, шу даькъе 2700 центнер хьакхий дулх а долаш, 12000 центнер баьца даараш дохка.

Бакъдарша хьахьоях лоархІамаш нийса хилар, боахама кхоанара ди, шун торонаш дайза да Іеш, декхараш кхоачашдара бола низ а хьинар а ловзаш болча наха уж декхараш белгалдаь хилар. Из низ ба—нах, хадланза лакхлуш латт цар говзал, шоай совхоз толашагІа, йІаьхетІа, дуккагІа пайда терйболаш хилийта уж гІерташ хилар.

Уж декхараш кхоачашдар дуьхьа Григорий Назарович Кружилин керте латтача юхьхьанцарча парторганизаце дикка тоабаьб наха юкъера политически болх. Парторганизацерча коммунисташа совхозерча хІара къахьегамхочоа дІайовзийт ССКП ЦК январски Пленума решенеш а мехка юрта боахаме хьалха латтарий зональни совещанешка Н. С. Хрущева даь кхамаьлаш а.

Совхозе политически болх лелабераш ханаса, образованега, озамалашка диллача тайп-тайпара нах ба. Тайп-тайпарча наха юкъе а бу цар из болх. Къахьегамхоша дІадехараш а цар хьашташ а дикагІа кхоачашде гІерт партбюро. Цудухьа 48 сан совгІа нах юкъе болча агитколлективаца ва 23 коммунист, 15 комсомолец, парте воацаш 10 сат. Царна юкъе я керттера зоотехник нов. Первеева, вокхагІа вола инженер нов. Золотарев, бригадираш новкъостий Силорюк, Абубакаров, Межиев, механизаторош новкъостий Осауленко, Бальзан, хьехархой Шашкевич, Бритикова, кхыбараш. ХІара агитатора шишийна болх беннаб. Агитаторашца хан-ханнахьа семинараш-совещанеш ю. Укхаза лекцеш еш, докладаш ю, опыташ дІа-юха йовзийт, агитаторашца совхоза боахама гІулакхех кхетабу, царна ювц хьалха латтарий опыт, и. кх. дІ. Цул совгІа, партбюро секретара нов. Г. Н. Кружилина хІара агитатора каст-каста консультаци лу, беседа мишта е сан хьех.

Совхозе болх беш ши агитколлектив я: цаІ цхьоалагІча отделенеи вож центральни усадьбеи. Шоай планах лел цар болх. Центральни усадьберча агитпункте хІара агитатора дежурство лелаю. Укхаза масса хана керда газеташ, журналаш, литература хул, политически, Іолама-Іилман, кхыча темаех лаьца лекцеш еш, докладаш, беседаш ю. Кино доладалале хьалхагІа арахец къахьегама дисциплина телхаерашта критика еш йола «Сакъердаме спутник» яха журнал, фермашкеи бригадашкеи арадоах пенгазеташ, къахьегама листокаш.

Агитаторашка гІолла ерригача совхозе коллективаца ший болх лелабу партийни организаце. Кружоке дакъа лоацаш болча наха мехка а доазол дехьа а хинна лозрхІамера событеш йовзийта, вай парте лелаеча политика маІан царна довзийта, из чакхъяккхара тІехьа лоаттабеча къовсаме царга хьинаре дакъа лацийта гІерт агитаторашца. Политически болх дика лелабу агитаторашца новкъосташа Горбатенкос, Лучкинас, Степановас, Довича, Осауленкос.

Беш бола политически болх совхоза ахарца айхха бувзим болаш лелабу. Массово-политически балха дешаш дувц партбюро заседанешкеи партийни собранешкеи.

Политически балхо доккха новкъостал ду совхоза тІалатта декхараш кхоачашдара. Юртбоахама продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а йола хьалхарча квартала план ханал хьалха, 24 марте кхоачашъяьй совхозо. Паччахьалкхенга планах 300 центнер дохка дезача, 360 центнер дехкад дулх, шура 1900 центнера меттел, 1910 центнер ехкай, 1961 шера цхьаккха бежан цалийтадаш совхозе.

Болх дика вІаштІехьбаьккха дІаювш латт бІаьстан юхье юв культураш. Хьалха дІадув ялаташ 450 гектара тІа дІадийнад. ХьажкІаш дІаювргйолча кхаш тІа 2000 тонн гаргга ширдаьнна кхо тессад.

Агитаторашца беча балха формаш а методаш а дуккхача тайпара я. Цун формаш тайп-тайпара яле а, никъ цаІ ба — коллективана коммунистически хьехам лулга, сийлахь-йоккха ворхІ шера план ханал хьалха кхоачашъяра, тІаийца декхараш кхоачаш а тІехкхоачаш а дара коллектив оарцагІйоаккхилга.

№ 2 йолча плодоовощной совхозо хьайбай продукташ йохкара план толаме кхоачашъяра юкъе а доккха дакъа лоац агитаторашца. Шоай цІенача дешаница, дикача балхаца цар нах тІахьех вай социалистически Даьхе дІахо тоаяр а цун экономически низ чІоагІбар а дуьхьа керда толамаш а доахаш дІахьалхашкахьа кхара.

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
ССКП Грозненски райкома орготдела заведующи.

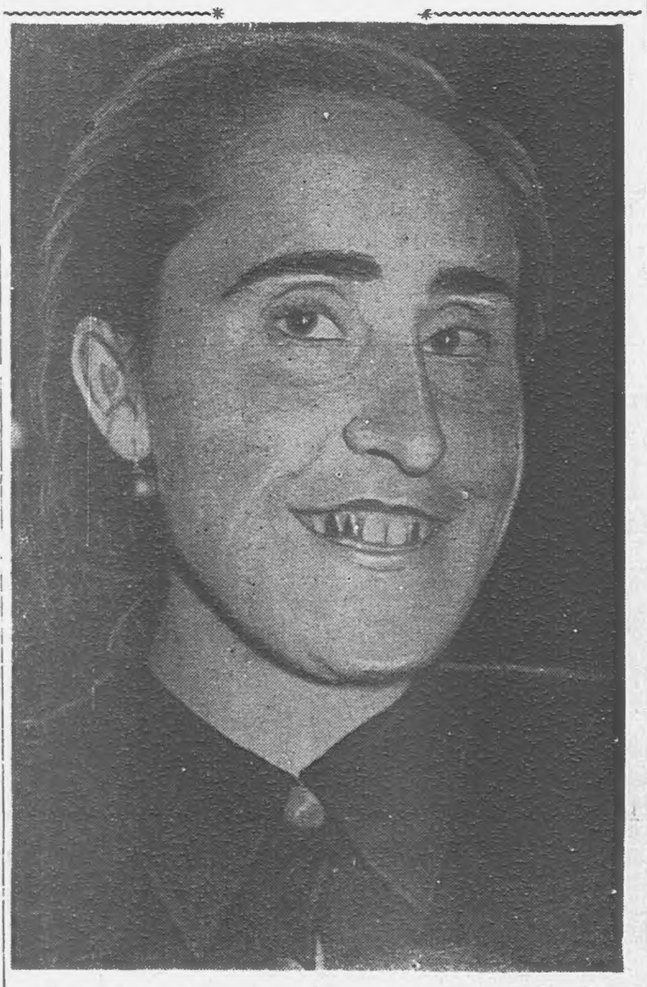

Первомайски районерча Даьттагіарча нъахьегамхоша чІоагІа сий деш я Оздоева Кейпа. Цар дукха ха йоацаш юрта Совете депутаталла хержай из. ХІаьта юрта хьалхарча сессе депутаташа юрта Совета исполкома председателалла а хержай Кейпа, Хьалхагіа болх баьб цо «Заря» яхача колхоза звеньевая йолаш. Цу балха тІа а цул хьалхагІа ше клуба заведующи йолаш а хьахьенхар Кейпас ше хьинар дола болхло а дика общественница а хилар.

И. ПЛИЕВА сурт.

80 эзар сом кходергда

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо хІара бетта катализаторий итташ вагонаш дІаухийт мехкарча дукихача предприятешка.

Грозненски отделене къонача инженера М. Хадоновен химически завода транспортни цеха начальника Ю. Елбаевен предложени еннай хьалха санна шолха ца а йотташ, катализатор кхолха тІайоттаргйолаш вагонаш хьатІаькхувла.

Бокихача лоархІамера я из предложени, хІана аьлча итташ вагонаш мукъайоалийт цу гІулакхо.

Из предложени балха юкъейоалаярах катализатор тІайотташи дІакхухьаши цхьан шера 80 эзар сом кходергда Новогрозненски заводо.

С. ВОРОНИН.

Барт-цхьоагІо йолаш къахьег

Шера йоагІа план ССКП XXII съезда сийна 25-ча декабре кхоачашъе дош деннад электромеханически завода коллективо. Из декхар кхоачашдара шерра социалистически яхь яьржай завода цехашта юкъе. Цехаша даьча балхий итогаш йича хьалхара моттиг яьккхар центрофугови опорай цехо.

Материально-технически база Іалашъяра даькъе халонаш кхинна йоллаше а, ший чура торонаш хьа а лехаш, февраль беттара валови продукце план 123,2 процентн товарни продукце план 134,9 процентн кхоачашйир цу цеха коллективо. Продукци хьаярча Іабода мах 5,4 процент чухнахьа баьккхар, къахьегама овсарле лажхйир. Уж толамаш дахар бахьан долаш завода карара кара тела Це байракх елар цу цеха коллективо.

Новкъостала йолча цехашта юкъе ремонтно-механически цеха коллективо хьалхле лелаю ер ялхлагІа бутт ба. Цу цехо дикка тІехкхоачашъяьй февраль бетта план. Соалкха ноябрь бетта коммунистически къахьегама коллективо яха сийлен цІи яьккхар цеха коллективо.

Цеха дикагІа вола къахьегамхо ва коммунистически къахьегама ударник слесарь Александр Славицкий. Цехови комитета председатель а волаш, ремонтно-механически цеха ерригача коллективана коммунистически къахьегама хьехкам луш ва нов. Славицкий.

Центрофугови опорай цехе къа дика хьегарца белгалбаьннаб балха нормаш 130 процент кхоачашъеш бола бетонщицаш Ефросинья Лаптева, Тумкиша Хатуева.

Цхьаккха специальность а йоацаш, моллагІа а пийсбенна болх беш яр заводе балха енача хана Мудаева Товрат. Дика говзал йолаш болча болхлоша новкъостал а деш, кастта электрослесара говзал Іомайир Мудаевас. Дика болхло хиларах къахьегамхой депутатий Октябрьски районни Совета депутаталла хержар Т. Мудаева.

Коммунистически къахьегама ударник яха цІи яккхара чІоагІа яхь яьржай ханз заводе. 400 болхло ва заводе из цІи яккхара къовсам лоаттабеш.

И. МАЙОРОВ.

ДІадахача шера апрель бетта денз Наьсарен района Совнархоза чуйоагІача № 11 йолча строительно-монтажни управлене моториствкалла болх беш хьайоагІа Вышегурова Кейпа. ЧІоагІа дукха езаеннай цунна ший специальность. ВІалла бІу ца къожабеш, халонех кхеда ца луш къахьег моториствка. Цудухьа гІишлош хьалъеча эша маркхал кегабеча хІара бетта-бетта производственни нормаш тІехкхоачашъе вІаштІехьдоал Кейпий. Масала, дІабахача март бетта йола план 120 процент кхоачашъяьй цо.

Ханз ССКП XXII съезда сийна тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегаш я Кейпа.

Сурта тІа: моториствка К. Вышегурова маркхал кегабеча установкаца болх беш йоалл.

И. ПЛИЕВА тексти сурти.

Квартальни план— 110,4 процент

Укх шера хьалхарча квартала валови продукци арахецара план 110,4 процент кхоачашъяьй Грознерча тарно-мебельни комбината мебель еча цеха коллективо. ХІаьта, планал совгІа арахийцад 260 йоазув деш долеи цхьацца тумба йолеи истолаш, дуккха шифоньераш, трельяжаш, иштта кхыйола хІамаш.

Уж толамаш доахаш къаьстта чІоагІа къахьийгаІ Васильев Георге мулгалдеча столярий, Баев Евгений керте латтача обойщикий, Семиткина Нинас кулгалдеча фанеровщикий, иштта кхыча бригадаша. ХІара бетта йола производственни заданеш 130—145 процент кхоачаш а еш, цьинаре къахьегаш хьабоагІа обойщик Леонгард Виктор, Мезенцева Татьяна, фрезеровщица Корягина Нина, станочник Абакаров Султан, иштта кхыбараш.

ТІехь-тІехьагІа дукхагІа хул тарно-мебельни комбинате рационализатораш. Ший болх дика лелабу рационализаторашта новкъостал дара вІашагІъеллачо 22 саг чуйоагІача группа. ДІадахача шера хьалхарча квартале хинначул дуккха а дукхагІа рационализатораш ба цехе. Царех ба дикагІа бола рационализатораш — станочникаш Бутузов Николай, Озеров Тимофей, Шаталов Александр, слесарь Коротенко Виктор, иштта кхыбараш а. Цукха предложенеш тийнай цар укх шера кхаь бетта. Иштта, боккха пайда беннаб Бутузов Николая оатхалаш шаьрцо барабанно-шлифовальни станок эргаяккхара еннача предложене а.

Доккхий декхараш тІаийцад коммунистически парте XXII-ча съезда сийна шу мебельни цеха коллективо: шера йола валови продукци арахецара план 20-ча декабре кхоачаш а яь, планал совгІа 40 эзар сома продукци яла, иштта кхыдарсш а. Цу коллективо уж декхараш толамца кхоачашдергхилар бІаргагу укх шера хьалхарча квартале даьхача толамашка хьежача.

Р. МАРХИЕВА.

Кхоачашду тІаийца декхараш

ВорхІ шера план ханал хьалха кхоачашъяра, коммунистически къахьегама завод яха цІи яккхар дуьхьа СССП XXII съезда сийна шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводо коллективо.

Заводо хьалхарча квартале даьча балхашка хьежача гуш да тІаийца декхарех коллектив лозрхІаеш хилар. Валови продукци планал 2 процент совгІа арахийцай. Балха хьинар совдаькха кхоьгаш я завода цехий ерригa коллективаш. Парте XXII-гІча съезда сийна ше тІаийца декхараш дика кхоачашдеш я нов. А. И. Белячков начальник волча цеха коллектив. Нов. Р. С. Петросов начальник волча коммунистически къахьегама установка коллектив керттера продукт арахецара хьалхарча квартала план 2-гІча марта кхоачаш а яь, шоллагІча квартала чотах къахьегаш я. Цу квартале планал 6 процент совгІа продукци арахийцай цо. Цу установка коллективо доккхі дакъа лоац технологически процессаш тоаь аргйолхаш а даьттайи парафинеи дистиллаташ бедалцара дуккхагІа къоастеш а рационализаш еча.

Начальник нов. Е. П. Пушкина йолчі коммунистически къахьегама установка коллективо лоацача хана Іомаяьй дикагІа дола тайпаш сапа дистиллаташ яхара технологи. Дика кхоьхьийгаІ цу установка коллективо хьалхарча квартале. Производственни план 13 марта кхоачаш а яь, оІанз шоллагІча квартала чотах кхоьхьегаш я из. Сменай оператораша новкъосташа Невежина, Мишина, Назарова творчески къахьег даьттай дистиллаташ бедалцара хьакъоастаяра дош Іомадеш.

Начальник нов. А. А. Танаянц волча установка коллективана «коммунистически къахьегама коллектив» яха цІи еннай. Цу установка коллектив, лоацача хана дикагІа дола тайпа даьтта даккха а Іомаенна, хІанз яхы тайпа даьтташ даха Іомалуш я. ЛозрхІамегІара продукт арахецара йола хьалхарча квартала план 3 процент тІехкхоачашъяьй установка коллективо.

Начальник нов. В. А. Ребрунова йолча установка мехкдаьтта продукташ яхара йола план хьалхарча квартале 7 процент тІехкхоачашъяьй. Рационализаторски предложенеш балха юкъеяхьара заднеш дика кхоачашъю цу цеха коллективо. Хьалхарча квартале цар еннача 30 предложенеех 20 эзар сома пайда баьннаб.

Паччахьалкхен план а тІаийца декхараш а дика кхоачашду нов. Н. И. Хропоненко начальник волча коксови цеха коллективо. Укх бетта царна дика новкъостал дир кокс баккхара йолча бедалца уж Іалашбаьча крекинг-заводо болхлоша. Цеха коллективо кокс баккхара йола план укх бетта тІехкхоачаш а яь, планал совгІа массеех тонн кокс беннаб вай мехка.

Парте XXII-гІча съезда сийна мехка парафин дукхагІа яла аьнна дош деннад нов. В. В. Тимофеев начальник волча цеха коллективо. Из дош сийленца кхоачашду коллективо. Планал совгІа бІаьш тоннаш кІайча парафина еннай цар хьалхарча квартале. Парафин дукхагІа яккхара а товзрни продукци арахецарга дІабода мах лохбара а дуьхьа технически дешаш къоастадеш я цу цеха коллектив. Болх бе оттаяьй парафин дукхагІа хьаергйолаш а бедалцара дукхагІа хьакъоастаергйолаш а йола керда мощносташ, тохкамбеш я парафин хьгювтташ а кулгашца беш бола болх аттача боаккхаш а йола машин.

1961 шера паччахьалкхен плани тІаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара тІадерзадаь дола организационно-технически гІулакхаш дувцаш производственни совещани хилар заводе дуьхьа хІоаццаш. Юкъедахьа деза а юкъера дІадаха деза а гІулакхаш белгал а даь, совещане могайир производстве юкъеяхьа лаьрхІа мероприятеш.

М. А. МИРОНОВ,
завода керттерча инженера заместитель.

ВАЙ ХАНА ЭГГАРА ЛОАРХІАМЕГІА БОЛА ПОЛИТИЧЕСКИ НИЗ

БІаь совгІа шу хьалхагІа Марксен Энгельсеи вІашагІъеллай эггара хьалхара коммунистически парти —коммунистий Союз. 1848 шера цунна юкъе хиннав 300 саг. Цу хана денз хадданза а массанахьа а коммунизмана дуьхьала лира къовсам лоаттабеш, цунна тІехьарча наха низаш деш, уж боьбеш хьІоагІа буржуази. XIX-гІа бІаьшерре чакхйоалаш а XX-гІа бІаьшере йолалуш а реакционни буржуазена новкъостал де болабелар Малхбузехьарча болхлой класса партешкара доал шоашка даьккха бола оппортунисташ. Из иштта доллашехьа, а, коммунизм сийлахь-боккха адамий болам а болаш, дегІаухаши чІоагІлуши хьайоагІа. Из юхакъовла мегадац провокацеш лелаярахи, кхерам тІатувсаралли, фашистски палачашта а, е кхыча марксизм-ленинизм толае гІертарашта а. Шоллагіа дунен тІом болалуча хана социалистически доацача мехкашка а вар 1 миллиони 700 эзари коммунист.

Шоллагіа дунен тІом болча хана фашизманна дуьхьала кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттаберий хьалхарча мугІарашка бар коммунисташ. БІаьш эзараш болча Китая коммунисташа, 42 эзар болча Итале коммунисташа, 25 эзар болча чехословацки компарте членаша шоай синош дІаделар титлеровскии японскии оккупанташта дуьхьала лоаттабеча къовсаме. «Боабаьрий парти» аьнна цІи тиллар французски халкъо ший коммунистий партех: цун дикагІа болча къонгех 75 эзар саг велар фашизманна дуьхьала. Франце кортамукъале бахьан долаш лоаттабеча къовсаме.

ТІом болча хана а из дІабаьннаЧул тІехьагІа а тайп-тайпарча реакционераша дуккхаза а дийцар масала, китайски, индонезийски, португальски, испански компартеш дІаяьхай яхаш. Цхьабакъда, марксизм тоІае гІийрта дуккха бараш кеторе нувхашца дІакхайса дукха ха я, хьаьта коммунистически партеш дегІа а ухаш, халкъий ираза дуьхьа къахьегаш хьайоагІа.

ХІанз 12 миллион совгІа член юкъе а волаш йола китайски компарти сийлахь-йоккхача Китая халкъо социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама керте латт. Керда низаш тІалетталуш я Португале, Испане, Греце, Индонезе, Кубай компартеш.

ХІанз 87 коммунистически парти я дунен тІа, 36 миллионал совгІа членаш юкъе а болаш. Укх тІехьарча 3 шера хьахиннай 12 керда марксистско-ленински парти, хІаьта 3 миллионал дуккагІча нахагІа коммунисташ хиннаб.

Низ бола коммунистически партеш, социалистически лагера паччахьалкхенашта керте а этта, цу мехкий халкъаш коммунизме бодача новкъа дугаш я. 700 миллион вола саг социалистически мехкашкарча коммунисташта тІехьа ва. Малхбузехьарча капиталистически мехкий ерригача буржуазни партешта магац уззал харжархой шоашта тІехьабаьха.

Социалистически мехкаш дегІа а ухаш, чІоагІ ме лу, империализма гІулакхаш меллу. Новкъоста Мориса Тореза аьннача тайпара, «Бальзака яздаь «шагренови цІока» санна, хІара денна кІезиглуш латт дунен тІара капитализма лоархІам». Цу цхьан ханна капиталистически мехкашкарча дуккхача болхлой классо чІоагІа къовсам лоаттабу цу чІоагІлуш латтача эксплуатацеиеи реакционни низаштеи дуьхьала, адамаша дІадеха царна чІоагІагІа хьаштдола хІамаш кхоачашлара тІехьа. Миллионаш болча къахьегамхоша дакъа а лоацаш, йоккхий политически стачкаш хилар 1960 шера Японе, Итале, Франце, Бельге.

1960 шера, аьхки Японе хиннача забастовкай лоархІам ше бувцаш, Японски компарте председатела новкъоста Носака йоах: «Укх тІехьарча хана массеех кабинет тувцаеннай Японе, хІаьта хІара уж массаза хувцаяла цун керттера бахьан да Японе чурча доал деча классай вІашдуьхьаленаш хилар. ТІехьара правительство халкъо дуьхьашка дІаяькхар. Цу гІулакхо практически бакъду болхлой класс керте латтача Японе дуккхача нахага реакционни правительство дІайоаккхалургхилар».

Италера пхиъи ахи миллион бола болхлой, гІулакхера нах, ахархой хилар 1960 шера забастовкаш еча юкъе. Цар яьхад къахьегама договорашка юха хьажа, алапеш тІатоха, балха ди лоацде, социальни обеспечене гІулакх тоаде.

Доккха мІаи долаш я 1960 шера декабрь беттен 1961 шера январь беттен хинна йоккха бельгийски болхлой забастовка. Капитализмагахьа гІа доахараша жассаза а ювцар Бельге «классови къовсам боацаш мохк ба» яхаш. Вахаро хаддаьд из хабар.

Адамашта юкъе коммунистически партей лоархІам тІа-тІа дуккагІа лакхлуш хилар бахьан долаш дегІаухаш болча болхлой класса кортамукъален къовсамо новкъостал ду уж партеш чІоагІъялара. Цунна дола дика тешал да Малхбузен Европера дуккха ваьх юкъе бола йоккхий марксистско-ленински партеш — дуккха ха йоацаш 40 шу диза йола Итален Францен коммунистически партеш.

Италъянски компарте мугІарашка хІанз пхи миллион совгІа член ва. Царна тІехьа кхаьж тоссаш 7 миллион гаргга харжархо ва, вешта аьлча хоржамашка дакъа лоацаш хиннача берригача итальянцех диъгІагІа дакъа бола нах. 60 эзар гаргга юхьхьанцара организацеш а йолаш, газеташ журналаш ара а доахаш, ший лоархІам болхлошта юкъе лакхбаь ца Іеш, цу тайпара Итале ахархошен батракаштен юкъе а лакхбеш йолча компарте хьалъекхад ше эггара лоархІам болашагІа йола къахьегача хелкъа парти хилар. Вуъ миллион профсоюза член юкъе воагІаш йолча ерригача Итале юкъарча къахьегама конференце керттера моттиг лоац цо. 1960 шу долалуш хиннача IX-ча съездо яьча решенешка хьежжа, итальянски компарте шерра къовсам боаржабаьб цхьа барт бола демократически адамаш мехка дуккагІа вІашагІтохар дуьхьа.

1930 шера 30 эзар член вар Французски компартена юкъе. ХІанз цунна юкъе ва 400 эзар саг. 1958 шера денз Франце демократена дуьхьалара Іаьдал эттачул тІехьагІа тайп-тайпарча паччахьалкхен органашта юхьеухаш хиннз компарте виналаш кІезигбелар (ашаелар депутатски мандаташ, и. кх. дІ.). ХІаьта а Франце керттера политически парти йолаш йисар компарти. ТІа-тІа чІоагІлуш латт болхлой классо лоаттабеча революционни къовсамера цун лоархІам. «Юманите» яхача газета—парте центральни органа тираж 200 эзар экземпляр совгІа я. ЖІирандийнахьа арадувла «Юманите» — кІиранна цхьаззза арадувла «Юманите-дименш» — 500 эзар экземпляр долаш арадувл. Франце профсоюзашта юкъера компарте лоархІам боккха а тІа-тІа лакхлуш а ба. Мехкарча профсоюзий революционнегІа дола дакъа чулоацаш йолча массане юкъарча къахьегама конференце членаш болаш 1 миллиони 600 эзари саг ва. Французски коммунистически парте дуккха адамаш оарцагІдоах мехка демократизаци яр дуьхьа, Алжира ший вахар шийта харжайта бокъо а луш цига машар оттабар дуьхьа, Францерча болхлойи ахархойи дІаьхьош ба капиталистически мехкашкара коммунисташ. Къьметтел коммунистически партеша шоай гІулакх гуччахьа леладеча мехкашка а, доал деча гІозараша даим дуьхьаленаш ю царна. Испани, Португали, Малхбузен Германи, Доминикански Республика, Къулбехьен-Африкански Союз санна долча, коммунистически партеш дІаяьхача мехкий хьакъехьа аьлча, цигарча реакционни низаша шоай хьашцдар леладу террораша прогрессивни уйла тоІае гІерташ. Цу мехкашка, яьхад Эжен Варлена, цу дикача Парижски Коммуна турпало, «къизал дохаш латтача Іаьдала цаІ мара боаца низ ба».

Цхьабакъда, террораеи низашеи ДІабоаккхалургбаш революционни болам, йохалургьяц коммунистически парти. Цунах тешара кхоачамболаш да Германе коммунистически парти хьадагаехача. 1956 шера ше из дІайоаккхаш, Малхбузен Германе правительствана моттар цІенбаь коммунисташ шийта дІабоахалургба. Цхьабакъда, вахаро хьахьеккхар, эгІа ца баьча наха иштта хета йиш йоацилга. Гитлеровски Іаьдал долча хьалашка ца йохаши марксистско-ленински наькъа тІара ца йоалаши йиса германски коммунистий парти йоха йиш йолаш яц хІанз Малхбузен Германера демократена дуьхьалара Іаьдал долча хана. Малхбузен Германера болхлой класса юкъера КПГ лоархІам чІоагІлуш боагІа. 1960 шера федеральни конференце тІаийцача «Федеративни республикера хьали машар, демократи, социальни торонаш бахьан долаш лоаттабу къовсами» яхача документа тІа КПГ декхараш оттадаьл Малхбузен Германерча дерригача прогрессивни низаша къаман-демократически цхьа фронт вІашагІтохара тІехьа, Германски Демократически Республика хилийтара тІехьа, машар бахьан долаш лоаттабеча къовсама.

Цяка хьокхам ба Португале компарте бар а. Ховш мадарра, диктатора Салазара 1955 шера дІаяькха аьнна оттадаьдар из. Цунах Португале доал деча фашистски правителаша йоахар: «укх гарггарча шерашка коммунизм дІайоаккхалургья». Цул тІехьагІа 1960 шу долалуча ханна Португале фашистски диктатора набахта беккачара байдар Португальски коммунистически парте генеральни секретарь Алваро Куньялин дукхха кхыбола хьалхле лелаю коммунисташ. Кортамукъа баьннаЧул тІехьагІа, хьулалуш болча цар арахьккхача заявлене тІа йоах: «кортамукъа а даьнна, къовсама юкъера тхоай моттиг юха а хьалацача оаха эггара хьалха даькъала ювц вай партии португальски халкъш, оаха дІаккхайкаду Португале кортамукъалеи бокъонаши хургйола Іаьдал оттадар дуьхьа къовсам а лоаттабеш, цар гІулакх хьаллоаттаде лаьрхІа тхоаш сийлар». Фашисташа фуннагІа дувце а Португале компарти яхаш а дуккхача адамашта юкъера ший лоархІам лакхбеш а я.

* * *

Дунен коммунистически боламах, соалкха Москве хиннача коммунистически болхлойи партей Совещане белгалдаьккхача тайпара, эггара лоархІамегІа бола политически низ хиннаб. Социалистически лагера паччахьалкхенашкара халкъаш социализмаген коммунизмаген дуг цу низо, цар вахар бокъонца доаду, машар, прогресс Іалашду. Социалистически мехкаша доахача историческн толамаша къаьста тешал ду цар коммунистически авангардо леладу гІулакх дохкха а беркат доаладу а хилара.

Социалистически боацача 33 мехка парламенташ хоржача хана цигарча коммунисташта тІехьа кхаьж тосс 40 миллион гаргга волча саго. Цо хьахьоях коммунисташца цхьана прогресс, халкъа торонаш, машара идеяш хьалкхоабаш хІара шера дегІаухаш дола доккха къахьегамхой эскар хилар.

Иштта моттиг я коммунистически партеш ца лелийтача а цар къайлагІа болх беча а мехкашка. Цар гІулакхо цІаьхха а хьахьоях сийлахь-боккхача марксизма-ленинизма идеяй низ.

Дунен коммунистически болам деГІаух машар, къаман кортамукъале, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсама идейни ларда тІа. Цу къовсама толамаш доккхагІа хул коммунистически партеш дуккхатІа ме хул а адамашта юкъера цар лоархІам лаьх ме лу а.

С. СУРАТ,
исторически Іилмай кандидат.

СЕРДАЛО
2-гІа сагІ. 9 апрель, 1961 шу.

Иштта карагIдоал доккхий толамаш даха

Жа леладеча боахаме Ибаков Абдуллас болх бу хIанз дийттлагIа шу да. Жа доажадара гIулакх дика довзача жа Iушца нийсвелар из эггара хьалха къахьега дIаволавеннача хана. Цу шерашка жа леладеча боахаме дола дикагIои прогрессивнегIеи дар кIоаргта Iомаде а довза а гIертар Ибаков. Цхьабакъда, цун цIаккха а машар хилацар жева Iоахарий дукхагIа дара, тха дукхагIа даккхара, жа дикагIа доажадара новкъарле еш долча кхоачамбоацаращца. Мелла хала бале а бIу ца къажаш бора нов. Ибакова болх. Хьокхамца болх барца жа леладара гIулакха безам тIабахийтар цо берригача ший новкъостий.

Цунах уж гIулакхаш дахкарах хьалхагIа колхозеи цул тIехьагIа районеи эггара дикагIа болча жа Iушца дIанийсвелар из, коллективе лоархIаш а сий деш а хилар.

Аттача гIолла ший сий даккхарг а доккхий хьокхамаш дахара а тIакхувш оамал яц Ибакова.

— ВоккхагIа вола жа Iу хила гIерташ хиннавац со цIаккха а, — йоах цо. — Сона чIоагIа дукха беза сай болх, цу балхах боккха салоIам хул сона. Лоалахарча Iулацарча жева даьчул дуккагIа тхоий жева Iоахарий дича, жа ца довш хилча дог гIаддода. Цхьабакъда, тIехьабусарашт тхоашта тIехьажийча дика-м хет сона.

Ше маварра вувц цу дешаша Ибаков. Яхь ца льаьча, дикагIа йола опыт Iома ца йича котало йоаккхалургьяц. ДикагIа баращца, чIоагIагIа баращца яхь лоалтайича мара доахалургдац доккхий толамаш.

...1958 шера денз Карталински района «Октября 12 шу» яхача колхоза дахкача жерчий Iула воккхагIа вола Iу ва Ибаков. Колхоза партийнии комсомольскии организацей инициативах Ибакова жа Iуй бригадах комсомольско-кагIрхой бригада аьнна цIи тиллар. Коммунистийн комсомольцийн шийх бенна тешам сийленца бакъбаьб бригадо. Цу шера Ибакова ший новкъостаща цхьана юккъера лаьрхIача хIара бехкача бIаь жийна тIехьа 127 Iаьхар кхебаьб, хIара устагIана тIера 3,8 килограмм тха даьккхад. Iоахарий ноаноех къоастадеча хана юкъера лаьрхIача 27 килограмм хулаш дар.

1959 шера Ибакова Iулацара жа бIаьстан юхьье дехкар, жева халача хьале долаш Iа даьккха доллашехьа, хIара бехкача бIаь жийна лоархIаш 125 Iаьхар хилар цун, цхьаккха Iаьхар ца болийташ ноаноех а къоастадир. Хьаьта, цу хана еррига Карталински района юкъера лаьрхIача бехкача бIаь жийна тIехьа 73 Iаьхар мара хиланзар.

1959-ча шера берригача мехка дIайзар Ставрополерча жа Iуна Малашенко Иван Никитович а шин шера кхозза дахкийташ йола метод. Ибакова чIоагIа уйла тIаяхийта йийшар цIи хезача жа Iун опыт ювцаш йола материалаш. Цхьабакъда, уж ешарах кхоачамбацар цунна, цар тIа дувцар бIаргадовр дезар Ибаковна. Колхоза правлене мога а даь, Ибаков ший новкъостаща нов. Малашенко волча вода, шин шера кхозза да дахкийта мехка дикагIа волча жа Iуно леладаь деррига гIулакхаш Iомаду цо.

Ше цIавеча Ибакова дIайийцар жа Iушта Малашенко жа дахкийташ беча балха методаш. Шин шера кхозза жа дахкийтара болх дIаболабир Ибакова бригадо.

«Октября 12 шу» яхача колхоза правлене могадир Ибакова дIадоладаь из гIулакх.

Цхьабакъда, осеменени эра эша хьалаш вIаштIехьдаханзар. Ноаноех къоастадаьча Iоахарашта кIезига телар концентраташ, хIаьта цар ноаношта вIалла а ладар, гIелденна жерч дика аьрхIе дагIацар. Цудухьа жа аьрхIе долха ха шин бетта тIехъьнлар. Из бахьан долаш вIаштIехьдаланзар декабрь бетта деррига жа дахкийта. 1961 шера январьи февральи бетташка мара дехка даланзар уж.

ХIаьта 1961 шера нов. Ибакова цу Iулацарча 179 жийво 260 Iаьхар бир, деррига дехкача 647 жийна дIалаьрхIача шера 1089 Iаьхар хилар. Вешта аьлча, хIара бехкача бIаь жийна тIехьа юккъера лаьрхIача 167 Iаьхер. 1961 шера Iулацарча дахканза дисача жерча кхы а 600 Iаьхар бир. Уж а тIехь дIалаьрхIача хIара бехкача бIаь устагIо хIанзале 250 Iаьхар баьб Ибакова Iулацарча жева. АргIан йола осеменени е жа кийчдеш ва Ибаков хIанз. ХIара бехкача бIаь жийна лерхIаш 120 Iаьхар бергболаш укх шера цIаьхха а жа дахкийтар—из да хIанз Ибакова бригадана хьалхашка латIа декхар.

Тха бригада жа шин шера кхозза дахкарда, хIара бIаь жийво 370 Iаьхар а берга, хIаьта хIара устагIана тIера 6 килограмм тха а доаккхарда оаха, — аьлар нов. Ибакова ше района юрта боахама дикагIа болча болхлой совещане къамаьл деш. Оаха уж декхараш кхоачашдергда. Жа Iуй бригадо ший толамаш хетада Советски Союза Коммунистически партеXXII-ча съезда.

Доккхий декхараш тIаийцад коммуниста Ибаков Абдуллас кулгалдеча жа Iуй бригадо. Цукха низ а хьинар а тIадахийта болх бе безарга уж кхоачашцара. Цхьабакъда, уж декхараш кхоачашдулургда цо ший новкъостий болх боксонца вIаштIехьбоаккхе, зоотехнически хьехамех пайда эце, дикагIа болча жа леладерий опыт балха юкъеоалайсIа.

Уж хIемаш дика доашхан дувца безам ба тха. Дуккхача шерашка болх беш нов. Ибакова гучадаьннад, аьхки жа тхер дIадьнначул тIехьагIа мара доажаде мегарг ца хилар. Ци дIоахденнача хана хи тIа а дитте, салоIийт цо жега. Цу хана кхоаленашта кIал лоатталде дезар жа, къаьстта Iоахарий, хIана аьлча цу хана чIоагIа йIайха хул. Цхьабакъда, уж тайпа кхоаленаш яц. Из бахьан долаш шийлагIа хургйолча, мух дикагIа тIакхоачача доккхача моттигашка жа лоатталде дезаш хул из. Ди шеллдала доладелча, делкъел тIехьагIа 2—3 сахьат даьлча денз сайрийна 10—11 сахьат даллалца доажалу. Хьаьта, буц дика ца хилча, бийсана кхо сахьат даллалца доажаду Ибакова жа.

Гурахь, шелъеннача хана дуккагIа доажаду жа, ешта аьлча хий моладелча ханагара цIаьккхача массе хана доажаду.

Шийна жа доажаде хьеннна моттигаш 6—10 участкана екъ Ибакова (шера йозгIача ханага хьежжа). Мангал хьекха баллалца жа доажаду моттиг зIамига хул цун, бакъда мангал хьекха баьлча йоккха хул из моттиг. 3—4 участок Iан тIехь жа доажаде къоастаю. Буц йIаьххача хана латтача а из дуккагIа йолча а моттигашка къоастаю уж.

Теркалде доагIаш да жа Iуша ту е тайпа гIулакх а. Жа латтача моттигера дIадугача жева кхьйола участкаш теIаергйоацаш жа тIадаха йийш хургйолаш къестаю даьгIений участкаш. Аьхки цхьайолча участкашка мангал хьокхича хана из гIулакх вIаштIехьдалац. ТIаккха жа кхычахьа дIалуг. Цхьан участка тIара шоллагIчун тIа а долхаш лелаш хул жа. Цу гIулаккхо жа дажа моттигаш лазарех цIенъю. ХIара участке 5—7 дийнахь даж жа. Цул тIехьагIа цу участке юхьнийслац уж бутт даьлча мара. ХIаьта цу юкъе жа даьжа бIехъенна моттиг лазар дIа-юха даларг кхераме йоацаш цIенлу.

Аьхки дийнахь 3—4-зза хий моладу жена. Хий мелдалийтара духьа жена хий моло ха тIакхачалехьа 2—3 сахьат хьалха хьалъюз нийш.

Гурахь, Iай, бIаьстан юхьье доажаделча хана жена доакъар тел. Жа латтачи моттиге а уж доажаделча даьгIенашка а бIаргчача шера тух дехк. Нийш ца хилар бахьан долаш тух лаьтта дехк. Из кхоачамбоацар дIадаккха деза. Ибакова жа Iуй бригадана (цун бригадана хинна ца Iеш) чIоагIа новкъарле еш хIама да барташ теда секатораш цIога тIара тха дIадаккха кIодарчи ца хилар. Ветеринарни аптечкашца бригадаш Iалашъелга а во латт.

Къаьстта чIоагIа кийчлу Ибакова бригада жена осеменени яра, хIана аьлча шин шера жа кхозза дахкийтара боккха лоархIам болаш гIулакх да лерттIа искусственни осеменени елга. Осемененна кийчдеш жа бийсан дукхагIа доажалу, из ду уж чехкагIа тоадалийтари аьрхIе дахкийтари духьа. Из ца дича, жа аьрхIе доатIача ханага хьийжача (жа туральа мара аьрхIе дагIац) вIаштIехьдаргдацар шин шера жа кхозза дахкийта.

Осеменени е мегарг йолаш жа тоалу белокаш, минеральни хIамаш, витаминаш дукхагIа йоахка доакъар дийжача. Иштта да моша доакъар, концентраташ, эхьа люцерна.

Осеменени ялехь, Ибаков техника-ца цхьана осеменени е хьаена спермаш мегарг йолаш йий цьож. ТIаккха мара осеменени е йолаяц цар. АьрхIе даьхкача жена Iурен сарахьен шозза осеменени ю. Осеменени яь яьнна жа къаьстта шоаш леладу. Царга каст-каста хьож кхы аьрхIе доагIий.

Осеменени яь даьнна жа цхьан Iуле вIашагIтох. Хьалхарча юхье цхьан группаца хул уж, тIаккха 2—3 группа ю царех, жа дахка ца гаргаеча зIамига группаш еш къестаду, вIашка теIаргдоацаш.

Жа Iуна аггара бехктохамера ха я жа дахка ха. Из гIулакх дика вIаштIехьдаккхарга хьежжа баргба балха толам. Цуккхача шерашка баьчча балхах из иштта хилар гучадаьннад Ибаковна. Дахка дездаларга хьежжа вIашагIа а тохаш, группаш ю жех. Дахка дезденнараш желаштта юхе лоатталду, хIаьта дехкараш сакманашка дуг. Дежка нана-жа цхьаншин дийнахьи кхоналараш хьалдиь дийнахьи, хIара бар къаьстта болаш, хлеткашка лоаттаду.

Жа дахка доладеннача хана денз дехка даллалца жа Iуша шоаш дийнахь а бус а лорадуг дехка жа.

Iоахарий, доккха хиларга хьежжа группаш еш, сакманашка вIашагIтох, дехка жа тIаккха дажа дуг. Iоахарий Iай биъ беттан аьхки хьаь кIиран желашка хул.

Iоахарашта Iодаьча дийннахье а мелл тухи лу, хIаьта 10—12 ди даьча йоли концентраташ йохк.

Жа дехкача хана нов. Ибакова ше дIа-юха къоастаду Iоахарий. Цукха шура йоагIача жена кIал дохийт кIезига шура йолчи жена тIехьара Iоахарий. Дукха шура луш дола жа летт. Царгара яьккха шура хьувкх гIийлача Iоахарашта.

Жа лоргача хана жа ларга хоьш бола нах колхозе ца тоъаш хиларах, уж лерга даллалца жа ларга шоаех ши Iу вохийт Ибакова, хIаьта шеи цхьаьккха цхьа Iуи жа доажаделш хул.

Жа леладеча уж деррига балхаш дар бахьан долаш коммуниста Ибакова хьалхле лелаеча жа Iуй бригадо жа дебадеш а жена тIера тха доаккхаш а доккхий толамаш доах.

Советски Союза Коммунистически партеЦентральни Комитета январски Пленумо хьайбай боахам дIахо а дегIабоалабара керда этап хьайийлар. ДикагIа йола опыт кIозргта йовза а из дуккхача нахага дIакхачийта а аьнна дехкар оттадир Пленумо партийни болхлоштен боахама хьалхле лелараштеи хьалхашка.

ДикагIа йола опыт Iомаяра а из дIайовзийтара а гIулакх во латт Карталински районе. Массанена а дика ховш да Ибаков Абдуллай шин шера жа кхозза дахкийтара опыт мел пайдане я, бакъда, из опыт кхыча жа Iуй бригадашта дIайовзийтарг хьакъеьха Iалаьмате кIезига хIама даьд файоне. КIезига новкъостал хул Ибаков бригадана «Октября 12 шу» яхача колхоза пезавленегара.

Хала болх ба жа Iуй бар. ИIайха яле а шийла яле а, массе хана арахьа хилла беза цар. Халданза йоакхо е еза цар, новкъостал де деза царна, кеп̄ца газеташи журналаши лоаттаде деза, кинофильмаш цхьукъа деза жа Iушта.

А. ЖУРБИН,
юрта боахама Министерства керттера зоотехник.

Сихдаьд балхаш

Укх тIехьхьарча деношка дика тоаладь бIаьстан балхаш МагIалбика района «Ингушский» совхоза механизатораша. Лоаццача хана а дика а мухх, кен дIа а бийна, хIанз гIиуаргаш дIайийна бовла боахк уж. Гурахье а аха а аьха кийча хила дезаш хинна лаьтташ бIаьстн хьаялалца совхоза кулгалхой бехка ца оахаш даьдал деррига а 8 эзар гектар. Лоаццача хана уж лаьтташ аьха даьхар механизатораша. ХIанз сийтбенна оахам тIа макхаш доахаш, дисковани еш ба уж.

Укх шера 4850 гектара тIа хьажкIаш дIае лаьрхIад совхозо. Царех 3550 гектара тIа юьртъя ялатийна лаьрхIа хьажкIаш. ХIанз 8 эзар гектара тIа макхаш даьха, 3 эзар гектара тIа дисковани яь баьнваб механизатораш, хIаьта уж балхаш дIахо хьош а да. Квадрата еш латт хьажкIаш дIаювргйолча кхашка.

Къаьстта дика кхъхьет Бокова Маржана звенос. Укх шера хIара гектара тIара 100 центнер фуалъьха цьяжкIаш чуэца лаьрхIача 102 гектар хулача лаьттан тIа удобренеш а ехка, иштта кхы мел эша гIулакх даьд цо. Боковай звенос ший участок дика кийчъяьй хьажкIаш дIае.

ЧIоагIа къахьийгад ший участке Евлоев Салмана звенос а.

Ала дезаш да бIаьстан балхаш синхагIа чакхдахара совхоза механизатораша Надтеречни района «Гвардейский» совхоза механизатораша чIоагIа новкъостал делга. БIаьстан балхаш доладелча денз цигара 40 трактор йоалл «Ингушский» совхоза кхашка.

Б. БУЗУРТАНОВ,
(тха собкор.).

Юртий Советий председателий семинар

Селхан Грозне чакхъяьлар кхаь дийнахьа хинна республикерча юртий Советий семинар. Укхаза дийцар Советий де дезарех лаьца тайп-тайпара дешаш.

ССКП ЦК январски Пленума а ССКП Нохч-ГIалгIай обкома V-ча Пленума а соцамаш 1961 шера юрта боахама продукташ яхарен кийчъярен хьакъехьара юртий Советий декхараш дувцаш къамаьл дир юрта боахама министра нов. Слюсарева.

Юртий Советий массаханара комиссеши боахами культурен дегIадоаладеча цар де дезараши дийцар Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретара нов. Комарова.

Хьийкъа хьажкIаш хьалкхеярах дика чулоацам бола лекцеш йийшар юрта боахама министерства специалисташа нн. Федотовен Многолетеи.

Юрта боахама министра заместитела нов. Тангиева дийцар хьайбай продукташ дуккагIа яхара наькъаши де дезараши.

Шоай балха опыт ювцаш къамаьлаш а дир семинаре хиннараша.

Юртий Советий де дезараш дувцаш, къамаьл дир семинаре ССКП обкома секретара нов. А. С. Трофимова.

Хь. МАГОМЕДОВ.

Новгородсии область. Лаьттанцарча балхий культура лакхъяра областе эгтара хьалха яхь дIайолаяьй Боровически района «Россия» яхача колхозо. Цу гIулакха боккха лоархIам болаш я бригадай советаш. Нах а техника а балха тIа дIанийсъярга хьожаш, уж кхоачашде торо хургийий-едий таска а тохкаш, тIаьцаш дола социалистически декхараш кийчдеш, уж декхараш кхоачаш мишта ду хьожаш я бригадай советаш.

«Россия» яхача колхозо дIадоладаь гIулакх хьал а льаьца, лаьттанцарча балхий культура лакха лелаяра 53 бригада вIашагIъеллий Боровически районе.

Сурта тIа: «Россия» яхача колхоза № 3 йолча бригада совета заседани.

К. Богданова сурт. **ТАСС фотохроника.**

Оаха яздаьчох хиннар

Укх шера, 12 марта арадаьннача газета тIа кепа техача «Ингушский» совхоз ялаташ дIадера кийча яц» аьнна корта а болаш йолча, корреспонденце тIа белгалдаьхкахадар совхозе бIаьстан балхашта е еззача тайпара йоахко еш ца хилар.

ССКП МагIалбикерча горкома секретара нов. Щукина укх тайпара хоам бу цу корреспонденцех: «Корреспонденце тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш долаш хиннад. Из дош лаьрхIа совхоза партбюро заседане дийца а дийца, кхоачамбоацараш дIадоахаргдола гIулакхаш а уж кхоачашде дезараш а белгалбаьхаб... ХIаьта царех цхьадараш хIанзалехьа дIа а даьхад».

Яхье яьннача районашка

ЕРРИГА ТОРОНАШ ОАРЦАГIЪЯХА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА

Чакхъяьннай семилетка кхоалагIча шера хьалхара квартал. Хьожаргда вай шоайла яхье яьннача Карталинскии Шелковскийн районаша мишта кхоачашъяьй паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара квартальни план.

ДЕННАДИЙ ДОШ—КХОАЧАШДЕ!

Укх шера хьалхарча квартале Шелковской районера колхозаш декхарийла яр паччахьалкхенга ши эзар центнер совгIа дулх, пхи эзари ийс бIаьн центнер шура, 400 эзар фуъ дожка.

Белгалдаккха деза паччахьалкхенна фуаш дIадалара план цхьан «Коминтерн» яхачунгара дIа мел йолча колхозаша тIехкхоачашъяьлга. Масала, Ленинен Кировен цIерахча колхозаша 134 процент кхоачашъяьй хьалхарча квартала план. Иштта хьинаре къахьийгад вокх колхозашкарча оалхазараш леладераша а.

Паччахьалкхенга шура йохкара квартальни план толамца кхоачашъяьй Ленина цIерахча колхоза хьайбаш леладераша. Планал совгIа цар ехкай 99 центнер шура. ЦIадахача шера хьалхарча яхаь бетта яьккхачул 227 килограмм дуккагIа шура яьккхай хIара Iаттагара.

Дика чакхъяьккхай хьалхара квартал Кирова цIерахча колхоза хьайбаш леладераша а. Шура йохкара план колхозо 113 процент кхоачашъяьй. ХIара Iаттагара соахка укх хана яьккхачул 42 килограмм дуккагIа шура яьккхай.

Бакъда, жыча бесса да уж гIулакхаш «Коминтерн» яхача колхозе. Укх тIехьарча шерашца районе дийкагIчарех лоархIаш яр «Коминтерн» яхача колхоза шурий-товарни фермаш. Бакъда, укх шера фермай доярка ю кхьера лаьрхIача хIара Iаттагара 334 килограмм мара шура яьккхаяц. Из хул соахка цу хана яьккхачул 65 килограмм кIезигагIа!

Ала йийш яц цу гIулакха доярка ю бетте ба, аьнна. Цар шоай низ ца кхобеш къахьег. Шура кIезига ялара керттера бахьанаш да соахка доакъар кIезига Iалашдар. Iалаьмате ледара лелабу осеменене болх. Из болх бе фермашка вIашагIъелла осеменене пункт яц. Хьаьта лерттIа из гIулакх довзаргдола нах кийчбаьбац. Укх шера ца даккхаш дукха доахан Iахар дисал. Дахка дукхха ха йола доахан хIанз а бугIе дигадац. Цу гIулакхаша йоккха новкъарле ю тха балха, яхаш дувц доярка ш.

Боккха боахам ба Шелковской районерча Сталина цIерахча колхоза бар. Районе мел йолча колхозашта юкъе паччахьалкхенна эгтара дукхха йохкара квартала план яхьметтел ах а кхоачашъяьяц.

ЦУ ГIУЛАКХИЙ ТЕРКО Е ЕЗА

Шелковской а Карталински а районашка кхоачашъяьяц семилетка кхоалагIча шера хьалхарча квартала паччахьалкхенга дулх дохкара планаш. Из иштта хилара керттерча бахьанех цаI да цу районий колхозашка хьайбай фу тоадара хIанзалца лоархIам болаш хIама даь ца хилар. Шинна а районе Iалаьмате во леладу искусственни осеменени яра балхаш. Дуккхача колхозашка йоагIача тайпара осеменени е ховш техникаш бац. Из бахьан долаш дукха доахан Iахара дус.

ТIайоагIача хана теркам ца беш, шоаш тIаийца дехкараш кхоачашде гIерташ дуккагIа дола хьайбаш соахка дулха дIаденнад цу районашца. Укх шера а соахка санна дулх дIадала торо хургьяр шинна района колхозий, нагалха санна хьайбаш цебадара, къона доахан чуоттадара массайолча моттигашка лерттIа теркам баьбаларе.

Хьайбашкара дукхагIа дулхи шуреи даккхара боккхача лоархIамера гIулакх да массайолча фермашка, боахамашка, берригача хьайбаш леладераштa юкъе шерра социалистически яхь йозржаьр.

Цу балха хьалха латта беза коммунисташи комсомольцаши.

ССКП ЦК январски Пленумо белгалдаьккхача таймара хьайбашкара дуккагIа продукташ яхара чIоагIа лоархIамера гIулакх да дикагIбарий балха опыт Iомаелгеи из шерра дIа-йозржаелген. Шоай болх дика ховш, доккхий толамаш доахсш къахьеташ дукха нах ба Карталинскии Шелковской районашка. Уж да Карталинскии районера жа Iу Ибаков Абдул, Iаьсий леладер Воробьева Таисия, кхы дукхха бараш а.

Шоай балхах боккха тайда эцаргбар Шелковской районе Iаьсий леладераша Воробьевай балха опыт Iомайитча. БIаргчача шера юкъера лаьрхIача хIара деннеи буси 750—800 грамм дулх тIакхетийт къонача болхлочо цхьан Iасилга. Шелковской районерча жа леладеча № 6 йолча совхозе дукха кердадараш корадоагIргда карталинцашта.

Цхьабакъда, дикагIбарий болх, говзал Iомаяра, шоай балха юкъе яхьара хайра хIама даьд цьянна а района кулгалхоша, партийни организацеша.

Карталински а Шелковской а районий, колхозий кулгалхоша, партийни организацеша беррига низ тIабахийта беза балха юкъе гучаьльнна кхоачамбоацараш дIадахара. Шоайла вIаши Iома а луш, новкъостал деш бе беза болх.

ЦIаккха а дицдалийта мегарг дац тIаийца дехкараш кхоачашдар массане а жерттера дехкар долга.

М. ХАМХОЕВ,
(тха корр.).

1961 ШЕРА 5 АПРЕЛЕ КХАЧЧАЛЦА РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ БIАЬСТАН ЮХЬЕРА КУЛЬТУРАШ ДIАЕРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СВОДКА

(план проценталца)

	Еррига культураш	Гидуаргаш	Баьца даараш	Шекар доаккха свекла
Наурски	54	98	39	—
Карталински	41	—	21	—
Гудермесски	31	51	15	71
Сунженски	27	60	37	—
Соснархоза совхозаш	24	—	34	—
Курчалоевски	22	79	—	—
Грозненски	19	46	24	—
Шелковской	16	217	51	—
Надтеречни	13	—	57	—
Ножай-Юртовски	11	83	—	—
Урус-Мартановски	9	—	33	4
Шалински	7	—	34	18
г. МагIалбик	6	10	—	—
Ачхой-Мартановски	5	—	12	—
Наьсарен	4	—	34	—

Сихъяь бIаьстан юхье юв культураш дIаювш латт республика кхашка, гидуаргаштен баьца даараштен тIеххьа массанахьа дIае йолаяьй шекар доаккха свекла. Совхозийн колхозийн кхашкарча къахьегамхошта эгтара хьалхарIа карагIдаьнна хIамаш дувцаш хоамаш ух республика районашкара.

БIаьстан юхье юв культураш 29 эзар гектара тIа дIайийнай республике, царех 6083 гектар гидуаргаш, 1773 гектар баьца даараш, 1654 гектар шекар доаккха свекла я, соахка цу ханналца йийнарел кхозза дукхагIа я уж.

Болх дика вIаштIехьбаьккха дIаюв хIамаш Гудермесски, Наурски, Грозненски, Сунженски, Курчалоевски, кхыча районаша.

Укх бIаьсти 248 эзар тонн е 1960 шера укх ханналца дихьачул 80 эзар тонн дуккагIа кхо дихьад кхашка. Эгтара хьалха удобренеш ехкай шекар доаккха свеклан хьажкIаши дIаювргйолча кхашка.

ХIанз йIайха ха этта йолаш къаьстта чIоагIа низ тIабахийта беза сихагIа гидуаргаш, шекар доаккха свекла, кхыйола бIаьстан юхье юв культураш дIайийна яхара.

Комсаш дика хьувкъаргья

Партте январски Пленума исторически решенеш кхоачашъяра укх шера доккхий социалистически декхараш тIаийцад Наурски районерча «Комсомольский» яхача совхоза къахьегамхоша. 1960 шера цу совхоза комсаш лелаеча болхлоша даьча балхаша къаьста хьалъюх паччахьалкхен ишен а шоай декхараш а цар тIехкхоачашдергхьар.

Планах 1860 тонн йохка езача, совхоза къахьегамхоша 2136 тонн комсаш ехкар соахка паччахьалкхенга. Планал а, кхыметтел декхарел а дуккха а дукхагIа я уж. Укх шера кхы а доккхагIа декхараш тIаийцад совхоза болхлоша: 1545 гектара тIа комсаш цIайоагIа, паччахьалкхенна 3440 тонн комсаш яла. ТIаийца социалистически декхараш кхоачашдара Iурра денз саррилца къахьегаш ба тха къонача совхозера комсаш лелаеташ.

Комсаш лелаечара деррига агротехнически балхаш сихагIа чакх а доахаш, паччахьалкхен план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра доккха новкъостал ду хилча балхашта механизаци яро. Трактониста нов. Гришина рационализаторски предложени еннай комсий гаьнашта скобаш йоахаргйола кердд машина хьае аьнна. 40 сага дьалхара болх бу цу машино. Дукха къахьийгад къонача механизатора кхыйола чоалханера механизмаш комсий беша болх бергболаш эргаяхара.

Дика къахьег комсаш лелараша а механизатораша а шоаш тIийца доккхий декхараш кхоачашдара. Укх шера дикача агротехнически ханашка а дика а чакхдаьхад укх тайпара балхаш: 15 балха дийнахьа 845 гектара тIара комсаш хьаьстай, 315 гектара тIара комсаш еIай, 20 дийнахьа тоа а яь, 417 гектара тIара комсаш хьалъехка гемеш егIай, хIара гектара тIа 10 тонн йолаш 200 гектара тIа органически удобренеш тейсай, 380 гектара тIа харшашка гIолла хий диллад.

Совхоза къахьегамхоша хьинаре къахьегаро йиш хулийтаргъя комсий бешамашка деш дола деррига балхаш лоацца агротехнически ханашка кхоачашде а цунца комсаш хьувкъае а.

Атта дац комсаш лелаеташта уж хьувкъаяр духьа къовсам лоаттабе. Цу гIулакха бIаьстан юхье денз шоай участкашка къахьега арайоол звенош. Нохчий, эрсий, эрмалой юкъе болча барт тайнача коллективо сийленца кхоачашдергда 1961 шера декхараш, дика тоаеннача комсий дукхха тоннаш лургъя цар советски халкъа.

Комсий гаьнаш дIайогIача а царна Iунел деча а дика къахьег агронома Шевцова Екатеринас, Степанова Валентина бригадир йолча бригадо. Коммунистически къахьегамх бригада яха цIи яьккхар духьа къовсам лоаттабеш я из бригада. Комсашта агротехнически гIулакхаш мишта де деза хов цу бригадацарча верригача 26 сага, агропаспорташ да царга массанега а. Соахка дика къахьегарах а укх шера хьалхарча квартале доккхий толамаш дахарах а профсоюза обкомеи кхачан промышленноста управленеи карара кара тела ЦIе байраких еннай совхоза. Дика болх барах ахчан совгIаташ деннад бригадашцарча дуккхача членашта.

Юртбоахама продукташ дукхагIа яхар а паччахьалкхенга йохкар а духьа 1 Мая сийна шерра социалистически яхь йозржаьй совхоза комсий беснамашка къахьегача болхлоша.

ССКП XXII-гIа съезд кхаеллача денна доккхийча къахьегамх толамашца накъа гIоргъя совхоз, дикка тIехкхоачашъергъя цо семилетка кхоалагIча шера план.

В. ВОЛКОВА.

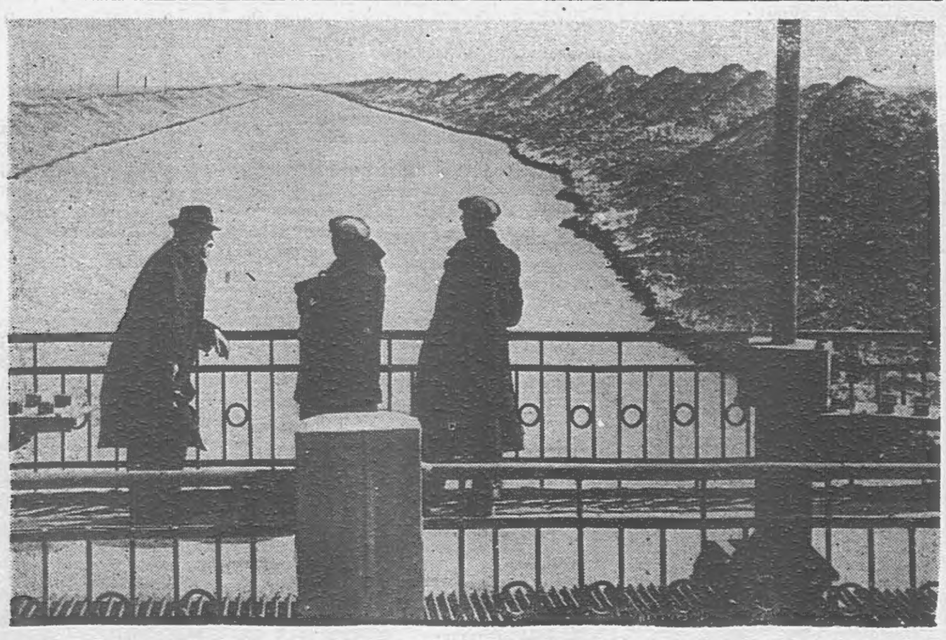

Екъача аренашка Iалаьмате дукха балхаш да хIанз деш латташ. дIайийна хIамаш дика хьувкъача Казахстана лаьтта 70 эзар совгIа гектара тIа хий дилла деза ирригаторий семилетке. Узбекистанерча Къулбехьарча Екъача аренашкарча магистральни каналацара Центральни хьарсам хьадилла деза цу гIулакха.

СУРТА ТIА: Къулбехьарча Екъача аренашкарча подпорни гIишлон сурт. Укхазара дIадолалургда дIакъоастадеш дола Центральни хьарсам.

А. Идрисова сурт. **ТАСС фотохроника.**

СЕРДАЛО
3-гIа оагI. 9 апрель, 1961 шу.

Доазол дехьара

Миштай Англера „кепайоазон мукъале“

Вайцига кепайоазо мукъале я, аьлар дукха ха йоацдаш ше парламенте къамаьл деш Англе премьер-министра Макмиллана. Хетаргахь, цо аьннар укх тайпара кхетаде доагІа: Англе читателга бакъдар дувца информацаи яхача йиш а я, хІаьта журналистий шоай хьалъкъало кхетадоча тайпареи долаш дари язде йиш а я, аьнна. Цхьабакъда, факташа кхыдар дувц.

Дукха ха йоацдаш Англе арадаьннаг «Дейли уоркер» яхача газета керттерча редактора Джордж Мэттьюза яздаь «Кепайоазон монополеш кепайоазув мукъале йолаш хилара духьал я» яха брошюра. Англійски пресса бокъонца дола хьал тучадоаккх цо.

Англе арадувлачарех 80 процент газеташи журналаши газетий яхаь магната Сесиль Кинга, Лорд Ротермира, лорда Бивербрука арадоахаш да. Царех оттара йоккхагІа йола магнат Кинг я. Джордж Мэттьюза брошюра арадаьлар «Одэмс пресс» яха газетни трест карадерзе С. Кинган канадски миллионера Рой Томсонан юкъе къовсам кихбеннача ханна. «Цаккха ца хинна тайпа газетий тІом», «Гиганташ вІашагІлатар» да из, йоалар цох кепайоазоно. «Гиганташ вІашагІлатаро» мехка дуккхача наьха уйла тІа а эзар миллионерий йоккха йоацача группа бе кепайоазув дахар хьа а хьекхар. Кепайоазув цхьаццаболча наьха йоккха йоацача группана бе дахара духьал баьлар мехка ерригача партей парламента членаш, профсоюзни организацеш, журналисташ, типографей болхлой. Цхьабакъда, правительства яхоачамбир кепайоазон хьал толхардолаш королевски комисси вІашагІтохарах.

Цу шин сага юкъе оттача къовсаме котваьлар «Дейли миррор» яхача газетий треста керте латта С. Кинг. Шин центральни газеташ 130 журналаи тІахьожам лоаттабеш хинна «Одэмс пресс» яха трест С. Кинга дІакъайлар. ХІанз паччахьа цІи яланга вола кепайоазон из «паччахь» (хІаьта кинг яха лош англичаний меттала «паччахь» » яхилта да) дуккхача миллионий тираж йолаш арадувла 482 газет, журнал, кхы периодически издани ший кара йолеш ва.

Кинга «импери» 100 миллион фунт стерлинг рузкъа долаш а Англе арахьа яхоачаш а я. Ганера, Нигерера, Британски Гвианора, кхыча мехкашкара кертера газеташ цун кара да. Газеташ деш дола кахьот хьаду Англера эгара йоккхагІа йола компани а Кинга ший бе еллай.

Кингарча рузкъана юхе лордага Ротермиратара рузкъа «Іезига да. «Деррига а» 20 миллион фунт стерлинг мара дац цунга. Цун да Бристоле, Эдимбурге, Глазго, Англе кхыча йоккхача городашка 6 миллион тираж йолаш арадувла газеташ журналаши.

Газетий дунен тІа кІезига хІама карадеш лорда Бивербрука а, 8,5 миллион тираж йолаш арадувлача газетий а 7 миллион совгІа фунт стерлингай а да ва из.

Англе газеташ журналаши арадахар а дохкар а боккха пайда боалаш гІулакх да. «Одэмс пресс» яхар хьалацалехь хІара шера Кинга боалаш хинна пайда 6,5 миллион фунт стерлинг бар, яхаш белгалдоах Дж. Мэтьюза. «Одэмс пресса» даьша 4 миллион, лорда Ротермара — 3,5 миллион, лорда Бивербрука 2 миллион фунт стерлинг пайда боккхар.

Кхыметтел «Обсервер» яхача консервативни газето а мукІарло дир, кепайоазув капиталистически мехкашка «ший редактор а; деррига редакционни болхлой а, кепайоазув дешараш а тІехьа дохкеи эцен йиш йолаш хІама мара ца хилара, из алхха коммерчески предприяте мара кхы хІама ца хилара... Алхха пайда боаккхилга мара цо деш кхы гІулакх доц».

Англе «кепайоазон мукъале» хилар дувцаш, премьер-министр Макмиллан цхьан хІаман тІехь бакъвар. Боккъалдар аьлча, Англе моллагІчун а тазет шиг хила йиш я; газет арадаккха бокъо ца луш дола законаш дац цига. Из гІулакх дІадоладе «деррига а» 4 миллион фунт стерлинг гаргга ахча мара эшац, вешта аьлча миллионер хила мара везац. Цул совгІа, объявленеш араяхарга хІара шера 200 миллион фунт гаргга ахча дІадохийташ йолча йоккхача коммерчески фирмашкара новкъостал а эш.

ХІанз алхха газет дехкачара хьадоагІача хІамах арадувлаш хила йиш яц цхьаькха а газет. Цика хьокхам луш я цу хьакъехьа 1959 шера газеташи журналаши дохкарах 13 миллион фунт стерлинг совгІа мара Бивербрука концерна ахча хьатІадена из хилар. ХІаьта, концерна ший цу гІулакхага дІадахар 27 миллион фунт совгІа ахча да. Цхьабакъда, рекламах хьахулачо расходаш юхаметтаоттаярал совгІа, дуккха доходаш а лу. Цу тайпара, кертера рекламодателаш йолча йоккхийча торговии промышленнии компанешта карз да прессана лостам балар а цунах йоккхача монополей хьашташ дІакхухьаш йола оттхал яр а.

Англійски кепайоазуви газетий гІулакхи тІа-тІа а дуккагІа боккхача капиталисташта бе дахаро тешал ду из болча газетий объединенешца къурса ца мегаь газеташ дІадоалаш хилара, шу объединенешца уж дІахоаккхаш хилара. Иштта дІадаьлар «Санди график», «Эмпайр ньюс», «Ньюс кроникл», «Стар» яха доккхий центральни газеташ. Кхеримерча хьал тІа да хІара шера 750 эзар фунт зе шулаш дола «Дейли геральд» яха газет а. Уж газеташ дІадоалаш хилара бахьанех цаІ да реклама тІатІа а дуккагІа газеташ арадоахача боккхача издателий бе йолаш хилар.

Боккха ахчан из болча газетни монополей Іаьтал кепайоазон бокъонел тІехдувл. Премьер-министра Макмиллана парламенте аьлар, хІанз газетий дай влияни тІа-тІа кІезигагІа я. Газетий конкурент йола телевидени араялар бахьан долаш да из, яхаш, доашхар из гІулакх премьер-министра. Цхьабакъда, факташа тешал ду из бакъ ца хилара. Масала, «Ассошиэйтед телевижн» яхача телевизионни компане дукха сецеш кхычун а йоацеш газетий паччахь волча Сесиль Кинга я. ХІаьта лорда Ротермира ший бе доллад кхыча «Сеузерн телевижн» яхача телевизионни компане аьдей лоарХІамболлаш дола дакъа. Цу тайпара, пропаганда из бола дакъа долча телевиденена тІахьожам а лоаттабеш, пресса магнаташа цІаккха ца хиннача тайпара докхха Іаьдал шоай бе деллад.

Мехка долча деррига ружъах 60 процент рузкъ шоай бе доаллача миллионерех бола газетий дай хІанз йола капиталистически порядкаш лорьера тІехьа ба. Цунтухьа шоай бокъоваш бахьан мичча тайпара а къаьстамхой гІайттача, царна духьала кхиса кампани дІайолаю буржуазни кепайоазоно. Забастовка еш волча сагах «саботажник», «ше леладечох ше бехкокхаме ца хета саг», «агитаторий оатхал» я оал цо. Факташ телхаярали духьалара аьл-дитт дувцарали совгІа, газеташ дорхденна гІерташ хул прогрессивни низашта хьалхле лелаерашта духьал.

1957 шера ший профсоюза хьашташ лорадеш жъовсам лоаттабьча котельщикий профсоюза генеральни секретара Тед Хилл «наха бала хургбола гІулакхаш» а хьеду, «Экономически зе» а ду, аьнна бехке вир миллионер волча Бивербрука «Санди экспресс» яхача газето. «Пивной хьаелларга хьежаш хиннав» Хилл яха фотографи а араяьккхар цо. Боккъалдар аьлча, кепайоазон викалашка хьежаш хиннав из, забастовка мишта латта царга дІадувца.

Болхлой хьашташ дохкаш бола аьттехьара профсоюзий лидераш камаьрша хестабу дукхагІа долча англійски газеташа. Масала, котало яьккха яла йоаллз машинаш еча болхлой забастовка йохаеш сий доаца гІулакх даьча вІашагІкхийттача профсоюза кулгалхочох Карронах «Англи кІалхаръяьккхар» ва аьлар «Дейли скетч» яхача газето.

Монополей кепайоазоно чІоагІа харцахьа доашхаш дувц социализма мехкашкара хьал а. Советски Союзах бІехача тайпара аьл-дитт дувцарцеи цунах йола факташ гІожача тайпара телхаярцеи англичанаш сахетамах тувлабе гІерт из. Буржуазни газеташ шоашта мамота СССР-а арахьара кашар беза политика харцахьа яккха гІерт, цо новкъостал ду «шийла тІом» хьахьобара а кихдаь герз хьаделга лакхдара а.

Цхьабакъда, буржуазни пресса чІоагІа лораду англійски колонизаторий хьашташ аьл-дитт лийце а, бакъдар толхадийя а, факташ ца хьоаеш йитийя а ду цо из.

Де дезаш хьалхашка латтача гІулакхашта тІера дуккха миллионаш болча наьха теркам боккха а капиталистически системина духьал лоаттабеча къовсама уж тІера баха а гІерташ, сенсационни историехи порнографехи шоай оагІош хьалъюз газеташа. Уж тайпа хабарсеи арадоах цар «наха деза», яхаш. «Къовах хиннав со», «Маьа саг воацаш берах хилар», «Аз Сетти вийнав», иштта жхыдараш а жерте яздаь киноседкъийи бандитийи гІулакхаш дувцаш статьяш арайсох номер тІара номер тІа.

Наха еша бакъйола информаци корайоагІаргйола цаІ мара доаца газет да «Дейли уоркер» яхар. Укх шера март бетта ший 31 шу дизар белгалдаьккхар цо. Англійски къахьегамхой денал дола орган йолча цо хьалло доахара хьал тІехь цар лоаттабу къовсам. «Дешаш барий шоай дола цаІ мара доаца газет», аьнна яздаь латт, «Дейли уоркер» яхача газета хьалхарча оагІон тІа. «Еррига Англерча заводашкара, шахташкара, машиннаькъа деловашкара, учрежденешкара, нах бахача кварталашкара хІара бетта пенсаии миллингашн доагІа тха Ценал долча фонде. Царех хьахул газет арадаха кхоачамбалла ахча», яхаш язду «Дейли Уоркер» яхача газета керттерча редактора Джордж Мэттьюза. Газето къовсам лоаттабу Англе ший лоІаме йолча арахьарча политикана тІехьа, из аьдда духьал да Англе лаьтта кхыча мехкий базаш хилийтара, из тІехьа да машара, социализмана. Из къовсам лоаттабу цо бакъдар толаде гІертача миллионерий пресса шийна духьал къиза къовсача хьалашка.

Англе кепайоазон бокъонца йола мукъале яргья мехка чухь йинза демократи, дуккха а дуккагІбарий демократи эттача.

В. ПРОКОПЬЕВ,
В. ЧУКСЕЕВ.

Конгора аракховса колонизатораш!

НЬЮ-ЙОРК, 6 апрель. **ТАСС-а корреспонденташа Г. Шишкинеи, Г. Васильевеи язду:**

5 апреле делкъел тІехьагІа ООН-а Генеральни Ассамблея пленарни заседани хилар дІахо Конгора гІулакхаш дувцаш. Заседани хьаеллале кхалхагІа Бирма, Цейлона, Ганай, Гвинея, Инде, Индонезе, Ирака, Ливе, Мале, Марокко, Непала, Саудовски Араве, ВІашагІкхийттача Іарбий Республика, Югославе делегацеша цу деша хьакъехьа оттаяьча резолюце проект кепа теха араяьккхар ООН-а секретариата. Резолюце проекта тІа белгалду, Кхерамзлен Совето яь решени йоллашехьа а, Конгора ший эскараш сихха арадахара шийна тІадилла деккхар бельгийски правительства хІанз а кхоачашдеш ца хилар а «из бахьан долаш Конгора гІулакхаш кхы а чІоагІагІа телха хилар а».

АргІагІа доацаш дош а дийха, Генеральни Ассамблея пленарни заседане эгара хьалхагІа къамаьл дир Хаммаршельда, Конго хьакъехьа Кхерамзлен Совето яь решени кхоачаш ца ярах боагІа беррига бехк шийна тІаболаш хиларах чІоагІа корзагІваьнна а волаш, цо ший хур дора конголезски халкъа духьаларча колонизаторий агрессена новкъостал дарца ше лаьца эсала никъ къайлабахьа гІерташ. Из къамаьл моттийта деш хилар гучалаьлар кхыметтел бельгийски колонизаторех шоай цІи яккха Хаммершельд ца лозрхІаварца а. «Дукхалга диллача «Іеззига мара деце а, кхыча мехкара эскар чудар тІема гІулакха доккха да» яхачох цхьа къоаста ца луш, борд-бордагІа дош а аьнна Іийра из. Цу тайпара цо хьоаха ца деш дитар Конгора деррига бельгийски эскараш сихха арадахара хьакъехьа Кхерамзлен Совето массехказа яь решенеш хІанз а кхоачашъеш ца хилара маІан. Массадола хІама долчча бесса туш доллашехь а, доаца бахьанаш лехар Хаммаршельда Конго премьер-министр Лумумбеи дун новкъостийи боабарах бола бехк шийна тІера баккха гІерташ. Лай санна колонизаторашта чулаттача ший гІулакхаш фуннагІа даь а бежъе гІертар из. Конгора агресси, бельгийски колонизатораш хьаллоаттабарца ше лелабу тийшаболх гучабаккхарах ВІашагІкхийттача Къамий Организаце «сий доздар» хул, ала тІертар из.

Цул тІехьагІа дІаьхха къамаьл даьча Инде вижала Кришна Менона белгалдаьккхар Конго екъарах бола кхерам тІехь-тІехьа совбулаш хилар. Цо харцахьа лаьрхІар Тананариве хиннай яхаш йола «конференци».

Іаьржа цІока дарех нах ца лерхІара политика дІаяккха

НЬЮ-ЙОРК, 6 апрель. ТАСС-а корреспондента В. Богачева язду.

Къухбехьен Африке тайп-тайпарча расех болча наха юкъе хулача довний дош чІоагІа дийцар Генеральни Ассамблея лаьрхХІа йолча Политически комитете. Цу дискуссена юкъе дакъа лозацаш хилар шовзткъеи барХІ мехка делегаташ. Къамаьлаш даьрех дуккха а дукхагІа бараша чІоагІа харцахьа лаьрхІар Южно-Африкански Союзе расисташа леладу гІулакхаш, цу мехка даим бахаш хьабоагІача цхьайтта миллион саг хулача нахах Іаьржа цІока хилар бахьан долаш нах ца лоарХІаш ЮАС-а правительства лелаю политика дІайоакхилга хьа а дийхар.

Африка мехкий 24 делегаце комитете хьачуелар резолюце проект. Цу проекта тІа шейолча паччахьалххенна могацу ЮАС-ерча расисташта духьал хаьда дола гІулакхаш дІаюладара дешага хьажар, кхыметтел Южно-Африкански Союзера доагІа товараш шоай мехка чу ца доахкийташ а цунцара дипломатически гІулакхаш дохадеш а хІама делга.

Комитета заседане къамаьл даьча СССР-а делегата А. А. Соболева белгалдаьккхар. ЮАС-е хула фасозой довнаш хІанз дунен халкъашта юкъера жерттера гІулаях хиларах тарра Іалальмате чехка къоастаде дезаш хилар.

А. А. Соболева аьлар, Африка мехкаша оттаяь резолюци цхьаллаца кийча я советски делегаци.

Дагестанера хьаьший

Укх деношка Нохч-ГІалгІайчен педагогически институте хьоашалгІа баьхкабар доттагІлен Дагестански республикерча В. И. Ленина цІерахча университетера 108 студенти итт хьехархон. Царна юкъе ба университета ректор А. Абилов, парторг П. Тананакин, химико-биологически факультета декан, доцент В. Мамедова, профкома председатель, доазол дехьарча къамий меттай кафедра ассистент З. Мануков, иштта кхыбараш а.

Дукха студенташ хьехархойн гулбеннабар, хІаьта ССКП обкомен ВЛКСМ обкомен викалаш а баьхкабар Грознерча станце дукха безача хьаьшашта духьал. Станце хьоашалгІа баьхкача доттагІашка моаршал луш къамаьл дир педагогически института комсомольски организаце секретара С. Задарновске.

Дег чура раьза болаш тІанйцар Грознерча студенташа шоашта юкъера доттагІал чІоагІдара баьхка доттагІлен республикера хьаьший.

Дагестански университета студенташ баьхкабар вай республикерча институтий дешархошца дІахо йодача хана шоашта юкъера доттагІал кхы а чІоагІде, Грознерча мехкдаьттан педагогическин институташкара студентий дешар, вахар довза, шозйла кхетам дІа-юха бовзийта, иштта кхыдола гІулакхаш ха. ХІаьта Грознерча студенташен Дагестанерча хьаьшашен цхьан художественни самодеятельноста концерташ а оттадир.

Т. УЖАХОВА.

Культпросвет болхлой семинар

Укх деношка Первомайски районе культура учрежденей болхлой семинар хилар. Семинаре дакъа лаьцар юрташкарча клубайн библиотекайн заведующеша, кино болхлоша, колхозникаша, юрта боахаме хьалхара а моттигаш лелаераша, иштта кхыбараша а. Верригаш а цига гулвелар 300 гаргга саг.

Укх бІаьстийн эхкийн районерча культпросветучрежденей болхлоша бе безача балха форма а план а йийцар семинаре. Цул совгІа, дукха ха йоацдаш хиннача республикански кхоалагІча смотра итогаш а кхалнаьха съездах лаьца къамаьлаш а дир цига культура отдела заведующе нов. Арчхоевеи ССКП райкома кхалнаьха отдела заведующе Л. Албогачиеваси.

ДІахо йодача хана клубайн библиотекайн болхлоша агитационно-художественни бригадаш вІашагІйохкара тематически, хаттарийн жопийн сайренаш е езаш хилар а дийцар семинаре.

Районе юрта боахаме хьалхара моттигаш лелаераша даьхача толамех лоацца къамаьл дир ССКП райкома секретара И. Ургапова. ХІаьта укх шера тІанйца социалистически декхараш шоаш кхоачашдергхиларах тешам луш къамаьл дир семинаре Ленина цІерахча колхоза хьажкІаш лелаеча звеной звеньевойш болча К. Хучбарова, Х. Костоевас, партийни организаце секретара нов. Тачнева, иштта кхыбараша а

Семинар йистеяьннаучл тІехьагІа цига гулбеннаранта кино хьехкар.

Х. БЕРСАНОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР культура Министерства методист.

Тоалуш латт Нохч-ГІалгІайчен столица

Сомий беш оал Грознерча наха города холодильник ягІача 12-гІча треста поселках. Де а доагІаш доккхал ду поселке бахача наха картал чухьнахьа а йоацаш, километраш йаьхача, Орджоникидзе цІерахча стадиона улув гІолла йолхача Фасаднии Стадионнии яхача цІенача, асфальт уллача улицай йІоаххала ягІача сомий бешах.

Тапкала яха керда поселок хьалъе йолаяь 5 шу мара дац, хІаьта а хІанз города хьалнийсъеннай из. ТІехьарча остановке 5-гІа автобус сецача, бе йоаккаш Іажий, боалий, цьачий гаьнаш а йолаш цу чура Іобувлаш гу жердача поселке баха нах. 12-гІча треста поселке бахача наха санна шоай поселок хозъе безам ба цар. Массехк шу хьалхагІа эйза яхача сома гаьнилаш егІаяр ужхаза, хІаьта хІанз Стадионнии улицагІа йола автомашина тов бесса—цІе эиза тохача эйза яхача сома гаьнаша кхайлаяьккхе хул. Дукха хана денз сомий гаьнашта гІулакх деш хьабоагІа школашкара дешархой. Цар бІаьстан юхье гонахьенаш оаах, хий деттг, хІаьта догІаш доацача июль, августа бетташка хьогама гІамгІа, кхьбола сом кхоал улица тІарча сомий гаьнаш тІара баьккхе.

Бераша дика бІаргложх гаьнашка, коъьац уж, 50-гІча юкъерча школерча хьехархоша берий безам болийтаб гаьнех, хІаьта хІанз школе меттел, шоай коашка а гІулакх ду цар гаьнашта.

Берел тІехьабисац цу гІулакха боккхагІа бараш а. Жилищно-коммунальни управленерча кулгалхой вуьр цІаьнхьачлаш Фасадни улицагІа № 39 йолча цІен ков цІенде. Во сурт дар цхьаккха га ца ягІаш докъаденнача бІехача, юкъе ягІаш юкъара хьаштагІа а йолаш долча цу ,коа даьллар. ТІаккха цІен-нана Викерт Паша, Гипрогроэнефта инженер В. Д. Концурова, цІен-нана Мартыненко Аня оарцагІа а яьнна, ков а хьалхашкара улица а бІаьстан юхьье денз цІенде болабелар. Гонахьара лаьтта аьхкар, коара нувхаш, оатаенна кирпичк хьагул а яь, дІаяхьнйтар, масса тайпа сомий гаьнаш егІар, эиза дегІар. Довзаргдоацача даьлар ков, эиза тохаш латт гаьнашта.

Цхьабаьхьа, кхы дІахо а город хозъяра дукха къахьега деза. Къоахкеи михайн гаьнашта меттел дІайогІа еза сомий гаьнаш, хозагІа хургйолча тайпара улицашка уж йийс а еш.

Н. ПАВЛОВ.

Радиоуза радиога

9 апреле: 16.00 — Пионераштен школьникаштен передача — (эрсий меттала); 16.23 — Кхалнаха дола журнал (нохчий меттала); 16.53 — ашарий антракт; 17.15 — «Тирка дийна бІаьстн» — радиопостановка (эрсий меттала).

10 апреле: 6.35 — «Халкъа демократе мехкашка» — беседа (нохчий меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Тха микрофона хьалхашка...» — передача (эрсий меттала); 8.15 — Общественно-политически передача (нохчий меттала); 8.30— концерт; 8.45 — деккхараш кхоачашду» — корреспонденци (гІалгІай меттала); 17.00 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 17.10 — «22-ча съезда сийна буровикаша йоаржаяь яхь» — передача (гІалгІай меттала); 17.26— ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Партийни сердалон системерча занятий итогашка» — (эрсий меттала); 18.00— керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «РадиоладувгІархой письмоех...» — передача (нохчий меттала); 18.30 — концерт.

11 апреле: 6.35 — «ХьажкІашта хий дехка лаьтташ» — передача (эрсий меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.15 — Советски Союзерен доазол дехьарен хоамаш (нохчий меттала); 8.25 — концерт; 8.45 — «Анаша дега ка етт» — беседа (гІалгІай меттала); 17.00 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 17.10 — «РадиоладувгІархой письмоех...» — передача (гІалгІай меттала); 17.25 — ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — кагирхошта передача (эрсий меттала); 18.00 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Ленинца болх баьчара цох дийцараш» — передача (нохчий меттала); 18.30 — концерт.

ДОГ ГІОЗДОАККХАШ ЙОЛА ИСКУССТВО

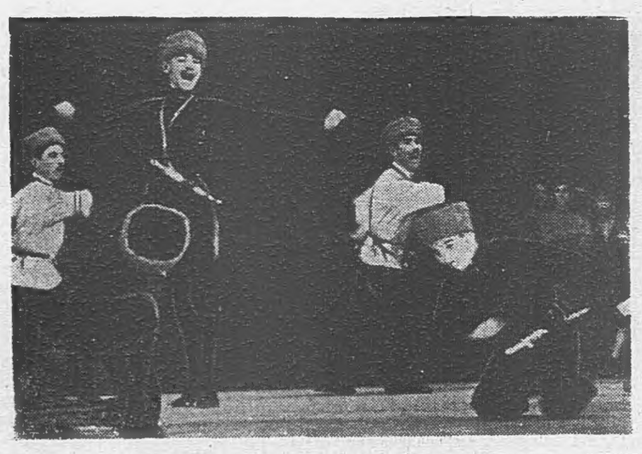

7 апреле Грознерча Ленина цІерахча Двореце профсоюзий художественни самодеятельноста республикански смотр чакхйоалаш тІеххьара концерт хилар. Дог гІоздоаккхаш дар профсоюзий самодеятельноста юкъера цхьадола гІулакхаш: художественни самодеятельносте дакъа лоацаш тайп-тайпарча предприятешкара искусство дукха езаш а йоккха талант йолаш а бола дуккха кагирхой бар, хІаьта тайп-тайпара номераш а йолаш сакъердаме яр репертуар а, дукха яр чоалхане йола классически произведенеш. Репертуара юкъе яр дика кийчъяь, вахара таханарча гІулакхашца ювзаенна йола номераш а.

Концерт дІадоладелар композитора Холминова яздаьча «Ленинах долча иллеца». Производственно-товарни контора хоро нийса оаз южийташ дика аьлар из илли. Иштта дика аьлар цу хоро Штрауса язъяь «БІаьстан вальс» а.

Дика гІулакх да самодеятельносте тІехь-тІехьагІа художественни дешара говзанчаш кхувш боагІилга. Чулоацам бокъонца хьагойташ, дог ураоттадаь йийшар «Красный молот» яхача завода культура цІен болхлочо Носковас «Лочкъадаь бІаргаш» яха Леднева язъяь стихотворени. В. Соколова Лумумба хетаяь йола стихотворени геттара дика йийшар химзаводерча слесара А. Баранова. Стихотворене чулоацам кІоаргга кхетабарал совгІа художественни дешара йоккха говзал йолаш ва из, иштта дика хов цунна стихаш ешача хана доаггІача тайпара сурт гойта а.

Тайп-тайпарча къамех бола дукха кагирхой ба вай предприятешка къахьегаш. Цхьа барт болаш хьинаре къахьегаш санна безаме дакъа лоацаш ба уж художественни самодеятельносте а. Ассински консервни завода болхлочо Гусаченкос нохчий меттала аьлар «Нохчий вальс». Кога гІирс беча фабрикерча болхлочо Л. Нисановас аьлар Ливански илли.

Дукха яр концерте дакъа лоацаш тайп-тайпара халхара коллективаш. Царех дукхагІа яраш чІоагІа йоккха говзал йолаш а яр. Дукха ха яц Ленина цІерахча Двореце Кавказа халкъий халхара кружок вІашагІъелла. З. Битарова кулгалдеш йолча цу кружоко оттадир нохч-гІалгІай кагирхой халхар. Ший тайпара сурт долаш оттадаь дар халхар. Цхьабакъда, халхабувлараш дикка говзал йолаш бале а, цар массане бокъонцахьа кІоарга кхетадац халхар: халхабувлача хана сов дукха цІогІарч детт, цкъазахьа музыках талх, сов чІоагІа фата а етт.

Халкъа оамалаш нийса гойташ, дика оттадир румынски беламе халхар «СМУ-6» яхача управленерча халхара группа. Геттара дика дир саькъердаме оттадаь дола эрсий халхар № 2 йолча Кирпични завода коллективон, башкирски халкъа халхар Профтехобразованерча коллективон.

Республике дика йовзаш я нефтяной института Нохч-ГІалгІай халхар деш йола группа. ЧІоагІа дезаделар зрителашта цу коллективо оттадаь кІантий халхар.

Дуккхача хана денз халхара говзалаш Іомаеш хьайоагІаш я Ленина цІерахча Дворецера коллектив. Цу коллективо оттадаь «Советий Іаьдал бахьан» яха халхар чІоагІа чоалхане композиции йолаш дар. Цхьабакъда, композицена юкъе дукха нийслу халхара сурт хоадамболлаш оттадаьдоацаш, тІехьа тІадоагІа сурт хьалхарчунца бувзам боацаш йола моттигаш.

ЧІоагІа тІоараш тохаш безаме тІанйцар зрителаша Профтехобразоване халхара къона коллектив. Цо гайтар О. Мунджишвиле оттадаь лоаман кІантий халхар. Геттара чоалхане сурт долаш дар халхар, цхьабакъда, халхабийнараш кадайи аттеи лелар. Цар хьагойтар музыка дика кхетаеши, моллагІа чоалхане сурт дола халхар де могаргдолаш шоаш болга. Хала да царех дикагІа вар къоаставе. Кагий бераш а дувл боккхийчарна нийсса халха.

Дика яр Гипрогрознефта самодеятельносте дакъа лоацаш болчар гайта номераш а. Цар репертуара юкъе яр тайп-тайпара чоалхане классически произведенеш. Йоккха говзал йолаш ба Гипрогрознефта эстрадни оркестре дакъа лоацаш бараш а.

Чакхъяьлар массехк дийнахьа хинна профсоюзий художественни самодеятельноста республикански смотр. Профсоюзий самодеятельноста болх дика вІаштІехьбаьккха моттигаш дуккха яле а, кхоачамбоацараш а да дуккха. Эггара хьалха белгалдаккха деза цхьайолча йоккхийча предприятешка художественни самодеятельносте дакъа лоацаш нах кІезига болга, цхьайолча моттигашка кхетамца вІаштІехьъяккханза яр репертуар, самодеятельносте дакъа лоацаш кІезига бар нохчийн гІалгІайн.

ДІахо самодеятельность кхы а дегІайоалаяра цахаддаш кулгалдар — из профсоюзий культура болхлой сийлен дехкар да.

А. МЯКИЕВ.

Сурта тІа: (лакхехьа) Профтехобразоване халхара коллектив, (лохехьа) нефтяной института халхара коллектив.

В. Юнцевича сурташ.

Наха дукха еза моттиг

800 совгІа саг ва Шаьларча районни библиотеке дІаязвенна книжкаш дешаш. Царна юкъе ба юрта боахама болхлой, промышленны предприятешкара болхлой, гІулакхера барш, дешархой, пенсионераш, цІен-ноаной. Цухха нах хул укхаза дешара зале книжкаш, газеташ, журналаш дешаш а.

Библиотека заведующе Алякинас, дешара зала заведующе Абрамовас, библиотекара Ахматхановас шоай болх лерттІа дика вІаштІехьбаьккхаб. Укхаза я хоза тоаьь стендаш: «ССКП XXII съезда накъа дахар», «Фу кхоачашдар духьа къовсам лоаттабу вай районо», «Семилетке Нохч-ГІалгІайчено де лаьрхІар», иштта кхыдараш. Библиотоке хьалтеха доаьк районерча дикагІа болча болхлой портреташ а цар кхоачашде аьнна тІаийца декхараш а.

Каталоташ дика вІаштІехьъяьха хилар бахьан долаш атта хьалаха йиш я библиотекера моллагІа эшаш дола книжка.

Библиотеке ухарий теркам дика тІаозаш я укхаза жерда книжкаш латташ йола стенд.

ЧІоагІа йоахо ю библиотека болхлоша нохчий меттала книжкаш Іалашдара а уж нахаш дешийтара а. Кхьаьстача стенда тІа дІаоттадаь латт укхаза ара мел даьнна нохчий меттала книжкаш.

Библиотекерча книжкаш дешаршта кхье ба дуккха нохчий а. Масала, Эсамбаева Хьаьас дийшад Мамакаева «Тирка талгІеш» яха сборник, Джек Лондона произведенеш, Л. Толстова «Анна Каренина», иштта кхыдараш. Яхаева Зинас деш стенстически литература. Цо лийшад, «Цьнах тешарантеи ца тешарантеи дола библи», «Библех дола книжка», иштта кхыдараш.

Книжкаш дешаранца каст-каста читательски конференцеш, беседаш ю библиотека болхлоша. Март бетта укх тайпарча темаех яьй читательски конференцеш: «Машар, къахьегам, коммунизм», «Ксиго леладу законах доаца гІулакхаш».

Библиотекерча болхлоша нохчий кхалнах балхашка болча моттигашка дІа а ухаш, беседаш ю укх тайпарча книжкаех: «Исламе кхалсаги», «ШариІатах саг йоаляри,саг маьре яхийтери», и. кх.

Районерча къахьегамхой коммунистически сахетам лакхбара шоашкара доагІар а деш, сийленца накъа яха лаьрхІа я Шалински районни библиотека коллектив ССКП XXII съезда.

Д. ДУНАЕВ,
Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен педагогически института студент.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинци цІерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Мезонин йола цІа».**
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8.
«Кочубей».
Долалу: 6, 10.
ЗІамига зал № 1 — **«Аннушка».**
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗІамига зал № 2 — Берий сеанс **«КІаьнкаш».**
Долалу: 9, 11.
«Го».
Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.
ЗІамига зал № 2 — Берий сеанс — **«Кулга говза йола Марья».**
Долалу: 9.15, 11.15.

«Юхатоадаьчох теша».
Долалу: 1.15, 5.15, 9.15.
«Камаьрша ахка».
Долалу: 3.15, 7.15.
10-ча апреле денз **«Жервеза».**

«Родина» яхача кинотеатре.

Берий сеанс — **«Артемка леладераш».**
Долалу: 9.
«Музкомандацара кагий нах».
Долалу: 10.45, 12.30, 5.45, 9.15.
«Чархаш тІара крепость».
Долалу: 2.15, 7.30.
«Мезонин йола цІа».
Долалу: 4.
10-ча апреле денз **«Жервеза».**

Городе Грозне Сталински районе 88 корпуса 4 квартире вахача **Зуев Анатолий Семеновича** г. Грозне Орджоникидзе проспекта № 86, квартира 17 йолча яха **Штеклецкая Юлия Васильевна** йитарах дола дош суде деннад.

Дош дувцаргда Сталински района халкъа суде.

РЕДАКЦІ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехкокхамаш секретаре — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02061 Заказ № 2310